

WILHELMSTADT - Gedenkt de Nieuw en de Oude

1905

Kasteel en vaart

L. J. van der Pijl

Ed. Th. van der Pijl, Dordrecht

Vaertlinck *contact*

Abonnement: 20 euro door storting op ~~ondervermeld~~ rekeningnummer

ISSN 1782-2785

Koninklijke Bibliotheek van België - Wettelijk depot nr. D/2011/12484/5

Secretariaat

Vaertlinck vzw | p.a. René ~~Pattyn~~ | Molenweg 24 | B-2830 Willebroek

Contact

tel. GSM 0477 266 537 | rene.pattyn@telenet.be | www.vaertlinck.be

Praktische gegevens

Ondernemingsnummer 881 351 205

IBAN BE94 7512 0635 5214 | BIC AXABBE22

Erkende culturele vereniging Willebroek: culw083

De vereniging staat los van alle filosofische en ideologische strekkingen

Bestuursleden

Annie Van Dessel (Voorzitter)

Jan Peeters (Ondervoorzitter)

Gust Van ~~Auwans~~ (Ere-voorzitter)

René ~~Pattyn~~ (Secretaris)

Guido Van ~~Humbecq~~ (Penningmeester)

Leon ~~Bernaerts~~

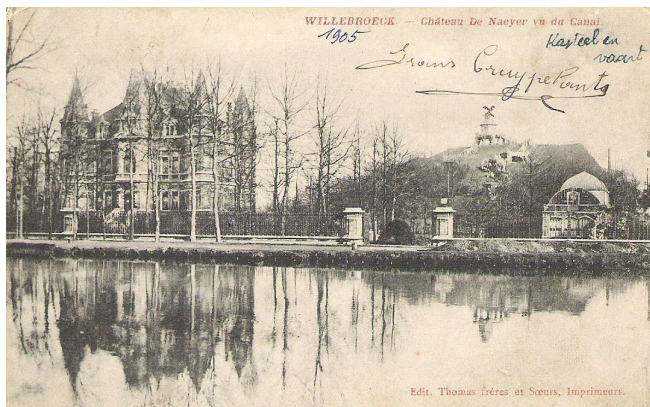
Natalie Geuens

Rik Van der kriecken

Vaertlinck vzw is lid van

Colofon

Op de cover

Kasteel en park Louis De Naeyer gezien van af de kanaaldijk. In dit park ontving Louis De Naeyer talrijke gasten. Vooral tijdens zijn burgemeesterschap van 5 maart 1885 tot zijn dood 16 februari 1902. Het park werd regelmatig opengesteld voor de inwoners. Op de kiosk werd muziek gemaakt en mocht iedereen in het park wandelen en de kalkberg bestijgen.

Editie

Jaargang 15 | nr. 4 | oktober-november-december 2020

Werkten mee aan dit nummer

René Pattyn
Annie Van Dessel
Leon Bernaerts
Dirk Cortebeek

Vormgeving

Natalie Geuens

Eindredactie

Annie Van Dessel
René Pattyn

Verantwoordelijke uitgever

Annie Van Dessel
Voorzitter
Tisseltsesteenweg 92
B-2830 Willebroek

Redactieadres

Molenweg 24
B-2830 Willebroek
info@vaertlinck.be
www.vaertlinck.be

ISSN 1782-2785

Koninklijke Bibliotheek van België - Wettelijk depot nr. D/2011/12484/5

Alle rechten voorbehouden. Het overnemen van teksten of beeldmateriaal kan slechts gebeuren mits schriftelijke toelating van de auteur en vermelding van het tijdschrift Vaertlinck Contact, jaargang en nummer. Elke auteur is individueel verantwoordelijk voor de inhoud van zijn of haar artikel.

Voorwoord

Beste abonnee,

We beleefden een lange, hete zomer!

Ondanks alle 'nieuwe regeltjes' vlogen de maanden voorbij. Iedereen moest zich aanpassen en opletten.

Neen, deze rare tijden zijn nog niet voorbij.

En toch schrijft 2020, zoals gebruikelijk, met haastige passen naar het einde toe.

Alle individuele mensen evenals alle verenigingen kregen rake klappen te verduren.

Maar een mens is sterk en flexibel ... en probeert zich aan te passen. Ook wij!

Wij plaatsen hier een warme oproep tot medewerking. Kijk eens rondom u, misschien kent u wel jonge mensen met interesse in de lokale en bovenlokale geschiedenis. Die enkele 'ruwe diamanten' die nu bij ons ontbreken... ze worden met open armen ontvangen!

Ook de hernieuwing van uw abonnement dringt zich op. Mogen wij u vriendelijk vragen **voor einde december 2020** te betalen zodat wij onze administratie op tijd en stond in orde kunnen brengen? Zie de brief die eerstdaags in uw brievenbus zal vallen, met alle details.

Rest ons alleen u een fijn, super gezellig, gemoedelijk en vooral gezond Einde Jaar toe te wensen!

Geniet ten volle!

De redactie

Inhoud

De almanak voor 1861 (deel IV)	02
WOII Uit het dagboek van...	05
Van Cauwelaert – Verschueren	13
Erratum	17
Ontwikkeling van het schrift	18
Trage wegen	21
Abonnementshernieuwing	30
Aanplakbiljet WOII	31
Openingsuren lokaal	32
Ere-en steunende leden	33
Advertenties	34

De almanak voor 1861 (deel IV)

Raad aan onze landbouwers, hoveniers, hobby-kwekers ...

Hieronder volgen de raadgevingen en werkzaamheden voor de maanden **oktober, november en december ... in 1861.**

Oktober (Wynmaend), *een-en-dertig dagen*

Zonder vee kan men niets goeds uitvoeren, en heeft men graen, hooi, noch strooi. Het vee is de ziel van de hoeve, hy die een schoonen stal beesten kan vormen, doet zooveel als hy die de ploeg wel bestiert.

De zon in den SCORPIOEN den 23, op ten 7, onder ten 5 ure.

De dagen korten 1 uer 54 minuten

Uit te voeren werken: In deze maend, die de eerste van den Herfst is, dienen appelen en peren ge-oogst. Ook behooren de aardappels op 15 te zyn uitgedaen, en wanneer men zeker wil zyn van zynen oogst, moeten winter-tarwe, -rogge en -garst in den grond, alsook de hop. Het stoppelveld vlytig geploegd, zoo dat alles zwart ligt voor den winter. In den hof zaeit men nog spinagie, ajuin, aspergie, scaloniën, en in de broeikas radys, salaed, wortels, kers, enz. Strooi of bladeren moet men in gereedheid hebben om het winter-gezaei te dekken tegen de eerste vorst. Gewoonlyk wanneer het ook schoone dagen zyn, snoeijen de hoveniers de appel- en peerenboomen. De werken binnenshuis worden menigvuldiger en vragen alle mogelyke waekzaamheid. Boter en kaes van deze maend syn de beste en kunnen goed bewaerd worden.

Appel- en perenoogst

Kaas

Boteren met de karnton

November (Slagtmaend), *dertig dagen*

Hebt gy geen geld om beesten te koopen? ... Koop kleine kalveren en lammeren. Voedt gy die wel, dan zullen zy in een jaer meer vooruitgaen dan anders in twee.

De zon in den SCHUTTER den 24, op ten 7, onder ten 4 ure.

De dagen korten 1 uer 30 minuten

Uit te voeren werken: Deze maend berooft de natuer zich voort van haer groen. Men begint het hout te kappen, en voleindigt het zaeijen. Men ploegt nog stoppeland, en de weilanden voor haver, vlas, enz. te scheuren om die in het voorjaer te tweevoren. Men zaeit nog, in het veld, de aardpeer, en in de hoven, selder, look, ajuin, pastenaken, wortels, erwten, enz. In de broeikas kan men nog zaeijen:

radys, salaed, kervel, wortels, kers, erwten, enz. Rapen, wortels, koolraep in deze maend te oogsten, met het dorschen der zomervruchten te beginnen. Beuken te planten en zoo de vorst niet invalt, ook ander plantsoen uitgenomen eiken. In deze maend worden de lammeren geboren, welke veel zorg vragen, alsook hunne moeders. De verkens worden nu op zyn voordeeligtst voor de winterprovisie geslagt.

Houtkap (afb. avd)

Ooi en lammetjes

Aardpeer

December (Wintermaend), *een-en-dertig dagen*

Het geld komt te voet en vertrekt te peerd. Eene spaerzame vrouw is een schat, een rappe vrouw is haer gewigt in goud waard.

De zon in den STEENBOK den 24, maekt den korsten dag.

De dagen korten 23 minuten en lengen 4 minuten.

Uit te voeren werken: De dagen zyn kort, en gewoonlyk duert de felle vorst heel de maend; doch kan het zyn, ploegen het haverland, zoodat dit in 't voojaer terstond bezaeid kan worden. De akkers gelyk te maken. Aerde te vervoeren en wegen te herstellen, graen dorschen en markten. Hakhout klieven en binnen halen, enz. Mest en spaeit den hof, en indien het weder zacht is, zaeit men selder, look en erwten; alnog kan men in de broeikassen zaeijen: radys, selder, meloen, wortels, kers, erwten, boonen, prinses-boontjes enz. Men overdekt in den vollen grond de artichokken, selder, scorsenelen, koolen, wortelen, hetzy om de vorst te beletten die dezer planten aen te doen, welke er vatbaer voor zyn, hetzy om de anderen te kunnen uitdoen naer belieft.

Ploegen

Graandorsen in de schuur

Boerderij met mesthoop

En wat voorspelde/vertelde de weerman voor deze drie laatste maanden van jaar 1861?

De vorst die met noord-oosten wind begint, duert gewoonlyk lang, en wordt zeer hevig. Wanneer kleine witte wolkjes voor de ondergaende zon zweven en zich daer rood, geel, enz., kleuren, zulks verkondigt regen.

De donder die men des avonds hoort, brengt onweder aen; des morgens waergenomen, beduidt zulks dat er wind te verwachten is; de donder des middags gehoord, voerspelt regen.

Een voortrollende donder kondigt een storm of een zwaer onweder aen.

Als men, na een kleinen regen, eene wolk als rook digt aen den horizon bemerkt, daeruit mag men besluiten, dat er veel water zal vallen.

By wintertyd is de bliksem een teeken dat er sneeuw, wind of een tempeest te verwachten is.

Wanneer de vlam der lamp genstert, en er een dief aen het licht is, dan is er heel zeker regen op handen.

Wanneer de kolen een gloeiender aenzien en de vlam zich meer dan gewoonte beweegt, zulks is een teeken van wind.

Is de vlam regt op en neder en stil, dit voerspelt schoon weder.

Wanneer goede of slechte geuren sterker rieken dan gewoonlyk, dit beteekent regen.

Insgelyks als zout, arduin, yzer en glas vochtig worden, dit is een teeken van regen of dooi.

Is de zomer vochtig, dan mag men zich aen eenen schoonen Herfst verwachten.

De onweders welke in de laetste helft van september plaets grypen, brengen felle winden mede.

De regen op het einde van september voerspelt een zachten winter.

Zyn om dien tyd de eikels talryk, dan zal er omtrent Kersmis veel sneeuw vallen.

Verhuizen de trekvogels niet voor het einde van september, dit is een teeken van zacht weder ten minste tot Kersmis toe.

Regen en overtrokken lucht in de eerste week van november, brengen koude en vorst mede in de week van Kersmis.

Men heeft opgemerkt, dat de koude in den Herfst dikwyls door regen is opgevolgd, en dat wanneer oktober en november koud en sneeuwachtig zyn, january en february zacht zullen wezen.

Na een strenge Herfst, is de Winter windachtig. Is de Herfst zacht, dan kan men een vochtig voorjaer hebben.

Een regenachtige Winter voerspelt een onvruchtbaer jaer; zachte winters zyn zeer slecht. Vochtige Winter, vochtige Lente.

Wanneer het in december dondert, dan mag men nog schoon en getemperd weder verwachten. Is december droog, dan zullen de Lente en de Zomer ook droog zyn.

Veel sneeuw voerspelt een vruchtbaer jaer, aengezien de aerde door de sneeuw beter dan door den regen wordt bevochtigd, en dat deze de vorst belet diep in den grond te dringen.

Winterlandschap van Pieter Breugel de Oude (1520-1569), Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België, Brussel

Bewerking: Annie Van Dessel

WO II

18-daagse veldtocht Uit het dagboek van...

Mijn vader, Freddy Pattyn studeerde in 1939 af aan Rijkstuinbouwschool te Vilvoorde. Enkele maanden later werd hij opgeroepen om zijn militaire dienst aan te vangen maar werd tegelijkertijd gemobiliseerd. Vanaf 9 mei 1940 tot en met 11 juli hield hij een dagboek bij. Hij keerde terug uit krijgsgevangenschap op 10 november en kwam thuis in Willebroek 21 november 1940. Hij moest zich aanbieden in kazerne S.B. Housmans op het Kiel te Antwerpen.

Dit is zijn verhaal.

Kazerne S.B. HOUSMANS. De naam van deze kazerne verwijst naar S.B.H. Paul Housmans (1888-1943). Onderluitenant bij het 6de Linierement. Tijdens Wereldoorlog II was hij de stichter van het "Geheim Leger" en werd in 1943 door het Duitse leger aangehouden, ter dood veroordeeld en geëxecuteerd.

Mijn vader kwam op 5 februari 1940 terecht in het 58ste Linierement, stamnummer: 249.25.96, 3de peloton. Deze legereenheid was gekazerneerd op het Kiel. Het was een Versterkings- en Opleidingsregiment van het ont dubbelde 8^e Linierement met Standplaats Antwerpen.

58ste Linierement, 3de peloton. Op de voorste rij in het midden mijn vader.

Vrijdag 10 mei 1940: Oorlog tussen Duitsland en België. Ons regiment vertrok naar Lovendegem. Goed onthaal door de burgers en zijn gelegerd in Cinema "Roxy". We hebben 10 uur in de trein gezeten.

Zaterdag 11 mei: Liggen nog steeds in Lovendegem, er is sprake van verhuizen. Naar waar? Alles in gereedheid gebracht en verschillende keren moeten schuilen voor overtrekkende, vijandelijke vliegtuigen.

Zondag 12 mei (Sinksen): Triestige hoogdag, bijna de ganse dag bussels stro gedragen. We kregen bij een oud vrouwtje koffie en we konden ons daar wassen. Voor het eerst eten van de troepenkeuken gekregen.

Maandag 13 mei (tweede Sinksendag): Om half twee alarm. Het was pikdonker en men zegde dat er Duitse valschermspringers zijn gedaald in de bossen van Zomergem. Kogels gekregen en met camion vertrokken naar de omgeving van het bos en tot de klaarte om 4.10 u. het bos ingetrokken en op zoek gegaan. Het was onze eerste oorlogspatrouille en vele mannen hadden schrik.

Dinsdag 14 mei: Kalme nacht en om 7 u. opgestaan. Alles in gereedheid gebracht voor de wacht. Niets voorgevallen, 's nachts een paar maal de omgeving verkend en in het gras geslapen. Om 2 uur hevig luchtgevecht tussen Duitse en Franse vliegtuigen. Afweergeschut en hoorden de granaten inslaan.

Woensdag 15 mei: Om 12 uur alarm, er zouden 2 spionnen opgemerkt zijn. Moesten deze achtervolgen maar ze waren spoorloos verdwenen.

Donderdag 16 mei: Om 7 u. opgestaan. Alles klaarmaken voor vertrek naar Frankrijk. Om 4 uur vertrokken uit Lovendegem. Aangekomen in Gent om 9 uur, er werd ook overnacht.

Vrijdag 17 mei: Om 10 u. in trein gestapt. Blijven stilstaan tot zaterdagmorgen 12 u. Moesten wachten tot de Franse treinen gepasseerd waren. We lagen met 8 man in een compartiment. We gaan naar een instructiekamp tussen Calais en Le Havre in Frankrijk.

Zaterdag 18 mei: Op dit ogenblik vertrekken we juist uit de statie van Gent (12 u.). In twee dagen niet gewassen. Hebben van alles gaan halen om te eten (sardienen, kaas, bananen, appelsienen). Gans de dag gereden.

Zondag 19 mei: Terwijl we sliepen zijn we de Franse grens overgereden. We passeerden Tourcoing, Rijsel, Lens, Bethune en Saint-Pol. Veel dorst geleden. We hebben dan Pernod en Amer Picon gedronken. Onderweg hebben de Duitse onze trein gebombardeerd. Ze zeggen dat St-Quentin en Maubeuge reeds ingenomen zijn.

Maandag 20 mei: Vanmorgen aangekomen in St-Pol. De Franse gastvrijheid blijft achterwegen. Sommigen roepen "La Belgique est par là" of "Ici il n'y a pas de Boches". We krijgen een half brood, smeersel... niets. In gans Frankrijk is er niets meer te krijgen. Vluchtelingen gezien die in 3 dagen niets gegeten hadden.

Dinsdag 21 mei: Eerste treffen met de Duitse tanks. Wij hadden geen munitie. De kogels floten om de oren. Ik ben kruipend weggekomen met een paar man. Verschillende kameraden zijn gevallen. Gans de nacht rondgedoold. 's Morgens gevangen genomen door de vijandelijke troepen. Te voet naar Douilleurs en daar in een schuur geslapen.

Woensdag 22 mei: In 2 dagen geen eten gekregen. Te voet naar Cambrai, 70 km, mijn voeten waren kapot.

Donderdag 23 mei: Vanmorgen een weinig eten gehad macaroni en waarheen gaan we nu? Hebben twee uren gemarcheerd en dan op camions geladen naar Péronnes-Saint-Quentin. Nu liggen we in La Chapelle in een wei. Buiten geslapen en geen eten.

Vrijdag 24 mei: Om 5 uur opgestaan, ten minste rechtgestaan en een weinig eten ontvangen. Varkensvlees met rijst. Liggen al de ganse dag in een wei in de brandende zon. Wanneer gaan we hier weg en waarheen? Duitsland en dan naar Trier.

Zaterdag 25 mei: Om negen uur vertrokken in La Chapelle en 40 km gegaan in de brandende zon. Om 3 uur over de Belgische grens gekomen, dan op een wei geslapen tot zondagmorgen.

Zondag 26 mei: Vertrokken van aan de grens langs Chimay-Couvin enz. Geen eten 's morgens, dan 30 km te voet en aangekomen 's avonds. 3 uur aangeschoven voor eten... niks. 's Nachts geregend en waren allemaal kletsnat, moesten blijven zitten.

Maandag 27 mei: Het is nu 8 u., nog geen eten, we staan altijd aan te schuiven. Gaan we weg vandaag of moeten we nog in de modderpoel blijven, eindelijk om 3 uur eten gehad (Rijstsoep met rundsvlees). Liggen nu in een goed en droog kamp.

Dinsdag 28 mei: Vanmorgen vertrokken om 7 u. in het kamp van Mariembourg. Te voet 20 km verder. Aangekomen in Doische. Eten gehad. Niet veel. Van burgers een wafeltje gehad en een stuk appel. Van nacht zal er weeral niets van komen van te slapen. Het regent de hele nacht.

Woensdag 29 mei: Vertrokken om 7 u. uit Doische, 20 km zonder rust. Aangekomen in Beauring. Bij vele mannen van ons compagnie gevallen, alle Belgen bijeen gezet. 't Schijnt dat de Koning de vrede getekend heeft. Misschien gaan we morgen naar huis? Van een gevangene een boterham met kaas gehad, dan een weinig soep. Tabak gekocht.

Donderdag 30 mei: 's Morgens om 9 u. vertrokken uit Beauring – te voet – naar Rochefort, 25 km formidabele lastige marsch. Burgers en Duitsers deel veel eten uit. Aangekomen om 5 u. in Rochefort. Nog geen nieuws van te vertrekken. Men vertelt van alles, geen eten gehad, aardappelen in een vuur geroosterd.

Vrijdag 31 mei: Wakker geworden om 8 u. Om 9 u. zemelsoep gekregen en een paar klontjes suiker gegeten. Verder afwachten en kas opfretten.

Zaterdag 1 juni: De vraag werd gesteld op 20 mei, waar zullen we op 1 juni zitten? We zitten nog altijd in Rochefort. Vanmorgen zeiden de Duitsers dat wij naar huis mochten. We stonden allen klaar om 7 u. Maar we bleven allemaal ter plaatse.

Zondag 2 juni: Om 7 u. wakker geworden. Aangeschoven voor eten – niets. Om 11 u. verzameling voor alle Belgen en eten gekregen. Om 3 u. in de statie van Jemelle in de trein gestopt. Vertrokken om 6 u., naar waar? Gans de nacht gereden in gesloten beestenwagen.

Maandag 3 juni: Om 6 u. 's morgens mochten we even uit de wagon om te wateren. Toen ik uitstapte viel ik van mezelve. Het is nu 10 u. en nog zitten we in den beestenwagon. Ik denk dat we naar Luik rijden en vandaar naar Duitsland. Willy Stevens is bij mij – hij zorgt goed voor mij. Om 6 u. in Trier aangekomen. Te voet verder op een berg. Schoon kamp.

Dinsdag 4 juni: Vannacht moeten buiten slapen. Vanmorgen ingedeeld in een barak. Goed eten, brood en gelei. Om 2 u. soep en vleesgebraad. Om 4 u. vertrokken uit het kamp, het is nu 6 u. we zitten terug in de trein om te vertrekken in Trier. We rijden... nu al. Alle deuren toe. Het is om te stikken. Gaan we terug naar België?

Woensdag 5 juni: We zijn nog niet thuis! Van belange niet. Heel de nacht in den trein gezeten... slecht. Het is nu 10 u. en zitten nog altijd in de trein. We zijn rond Kassel. Waar is dat? Waar gaan we heen? Het is nu 9 u. en zijn in Berlijn aangekomen. We dachten dat we gingen uitstappen, maar niets daarvan. Heel de nacht doorgereden.

We zijn om 4 uur de Weichsel overgestoken te Bulchow richting Polen. 't Is eerder waar als we maar rap uit deze vervloekte beestenwagen zijn. Ik wordt bijna zot.

Aangekomen te Königsberg om 10 u., na een half uurtje worden de deuren opengezet. We hebben wat koffie gekregen van het Rood Kruis.

Donderdag 6 juni: Van morgen wakker geworden om 6 u. Wij zijn nog gans de dag aan het rijden. In drie dagen geen eten gezien. Van voorbijtrekkende hebben we een paar stukken brood gehad.

Station Stablack

Stablack – Königsberg, Oost-Pruisen

Vrijdag 7 juni: Vannacht om 1 u. in het reusachtige kamp van Stablack aangekomen. In een tent geslapen. Vanmorgen een pikuur tegen de pokken gehad. Nu gaan ze ons haar afdoen, een bad geven, onze kleren uitstomen, enz. We krijgen een eenzelveigheidskaart. Om 11 u. eten gehad, patatten met soep. Vanavond krijgen we een 1/5 brood met saucis of gelei. Dit telt ook voor morgenvroeg. 9 u. we staan hier te wachten voor ons af te tasten en misschien naar het bad te gaan.

Het kamp is bijlange nog niet af. We liggen nu in een tent te wachten. Binnen een paar dagen gaan we heel waarschijnlijk bij boeren geplaatst worden. De goede moed is bij mij teruggekeerd. Ik heb me vlug verzoend met mijn lot. Ik heb me daarjuist flink gewassen en ook mijn handdoeken en zakdoeken gewassen. Om 5 u. kwamen ze juist met brood, boter en platte kaas. Ik heb mijn part voor morgenvroeg al opgegeten zo goed smaakte het.

Zaterdag 8 juni: Van nacht om 2 u. naar bad geweest. Dit was zeer fris. Nadien zijn we één voor één gepasseerd op het bureel. Ik heb mijn geld afgegeven tegen bewijs en ik heb een eenzelveigheidskaartje gehad. Dan hebben we ook nog door een barak gelopen. Nu is het 10 u. Pasfoto's genomen en we krijgen nu een deken en een kom en een lepel. 12 u. een vierde van een brood gehad met een stuk worst en boter, ook van corvée geweest. 6 u. We staan aan te schuiven voor eten. 6,30 u. eten gekregen, soep met patatten. Goed, alhoewel een weinig flauw. Heb jongens van Wilbroek gezien, Jean De Buyser en Constant De Zaeger uit de tuinwijk. Gaan nu slapen. 'k Heb van een kameraad Louis Van Mène een Belga gesmoord en hij heeft ons brood beloofd.

Zondag 9 juni: 5,30 u. Opgestaan, slecht geslapen, koud. 6 u. Een weinig warme koffie gehad en een sneeke brood van de kameraad van Louis Van....

Seffens ga ik mij eens goed wassen, maar ik moet zorgzaam zijn met mijn zeep want van zeep geven zal hier geen sprake zijn. Om 9,30 u. heeft er een soldaatpriester in plaats van de mis een rozenkrans gelezen. Het heeft me echt goed gedaan. Om

half twaalf goede soep gehad met vlees. Vanavond een 1/5 brood met kaas. Ik heb juist mijn rantsoen naar binnen gewerkt. Ik heb nog een stukje voor morgen. Het heeft me gesmaakt maar het is weinig.

Maandag 10 juni: Vanmorgen om 5 u. appel gehad. Koffie gedronken, maar geen brood gegeten omdat ik gisteren alles opgegeten had. Heb goed geslapen met het deken over mij. Om 12 uur aangeschoven voor eten, het was een mislukking, water met patatten, maar allé klagen mogen we niet. Om 9 u. ¼ brood met saucis en boter. Alles ineens opgegeten. Hier in het kamp wordt veel verteld over naar huis gaan. Er moet toch iets van waar zijn.

Dinsdag 11 juni: Appel om 5 u. De mannen van onze tent waren van karwei. Met wel tweehonderd man naar een kleine onderneming. Ze vroegen specialisten. Ik en een jongen uit Gent gaven ons aan als hovenier. Goed en weinig werk (wilden wijngaard planters). Ik moet morgen teruggaan maar er is geen eten mee te verdienen. Vanavond rantsoen brood opgegeten, ik heb mijn portefeuille verwisseld voor een ½ brood bij een Pool.

Woensdag 12 juni: Appel om 5 uur. Nog een stuk brood gegeten van gisteren. 's Morgens wat geslapen en gelezen. Om 11 u. soep gaan halen, vlees, gerst en patatten. Een beetje bewaard voor 's middags. Om 4 uur een ¼ brood, boter en gelei. Alles weeral opgegeten. Vandaag zijn we verhuist naar een barak. Hier hadden we een strozak. Goed warm en proberen te slapen.

Donderdag 13 juni: Appel 5 uur. Vanmorgen weeral geen eten. Ik heb rapport van de dokter gevraagd. Weer altijd pijn in mijn schouder. Van heel de nacht niet geslapen. Het is 8 uur en zit te wachten in de infirmerie. Om 3 uur om soep gegaan. Ben er bij de dokter uitgetrokken. Het duurde te lang. Vanmiddag was er geen soep maar brood met worst. Ze zijn bezig met uitdelen. 1 uur, ik mocht van de mannen van de keuken mee aanschuiven met mijn gamellen tussen een andere groep. Goed eten. Nu vanavond terug soep en morgen weer niets. Heel waarschijnlijk vertrekken we morgen of overmorgen. Naar waar? Raadsel! Sommigen zeggen dat we naar een fabriek gaan, anderen naar Braschaat? Wie wat? In alle geval kregen we een half brood, als we vertrekken. Het is nu 7 uur. We gaan slapen.

Vrijdag 14 juni: Appel 5 uur. Gisterenavond mijn vulpen geruild tegen brood. – en heb vanmorgen een goed stuk gegeten. Vanmiddag ¼ brood met worst en boter gekregen. Alles opgegeten. Heb vanmiddag die Polen weer een verschalkt met een gamelleke soep. Vanavond krijgen we soep als rantsoen met bonen en patatten. Morgen vertrekken we heel waarschijnlijk. Om 8 uur formidabele goede soep, smakelijk gegeten. Van den overschot van mijn geld van mijn vulpen heb ik nog een portie brood gekocht.

Zaterdag 15 juni: Appel 5 uur. Van een Pool een stuk brood gekregen, zo hard als een steen. Ik heb het in water laten weken en het smaakte ook. Van een Pool ook een sigaret gekregen. Het is nu half acht 's morgens. Ik was aan mijn boek schrijven. 's Middags goede bonensoep gekregen maar een beetje te weinig patatten. Om 5 uur brood ¼ buiten alle verwachting met smeerkaas en worst. Alles weeral op. Nu is het 7 uur, nog wat schrijven aan mijn boek.

Morgen zondag om 8 uur H. Mis, zal me veel plezier doen.

Dinsdag 18 juni: Appel zoals altijd. Een weinig koffie gedronken. Wat geslapen tot 9 uur. Moet altijd aan thuis denken. Om 11 uur soep gaan halen, goede maat gehad. Gepelde gerst met patatten. Het is nu 12 uur en ben van corvée en ga om 4 uur mee brood halen. Misschien een stuk over. We moeten ons de volgende dag klaar houden om te vertrekken. Absoluut geen naaigrief meer. Bericht ontvangen, morgen tegen half tien 's morgens klaarstaan om te vertrekken. Gamel, lepel, vork en deken afgeven. Waarheen?

Woensdag 19 juni: Van morgen om 2 u. opgestaan. Verzameling om 4 uur. Een weinig koffie gehad. Om 6 uur in Stablack kamp verlaten en om half zeven in de trein gestapt. Het is nu half elf en we zijn Köningsberg gepasseerd. Dus zijn we toch in de goede richting. Ik denk dat wij in groepjes bij boerenfamilies gaan. Van naar huis komt niets in huis. We zijn om 12 uur aangekomen te Insterburg, een schoon stadje. We liggen op dit ogenblik in een soort van kazerne. Ze zijn bezig lijsten op te maken.

Volgens de Duitse schildwacht gaan we bij boeren met 2 of 3. Dat is goed, 11 uren per dag werken, 66 pfennig per dag en goed eten.

Om 9 uur na een uur langs een stoffige weg op een grote boerderij aangekomen. We liggen hier met 3 , 2 Brusselaars en ik. We zijn prachtig gevallen. Als we op het erf kwamen kregen we direct water, handdoeken en zeep en daarna in de keuken, boterhammen met worst zoveel we wilden en voor ieder een liter melk. We kregen een schoon kamertje met 3 bedden, een tafel en een kast. Nu denk ik wel naar huis te kunnen schrijven.

Donderdag 20 juni: Vanaf de eerste dag om 6 uur opgestaan. Gewassen, eten: 4 boterhammen met confituur, koffie. Dan naar het veld gaan werken. Om 9 uur Frühstück: 3 grote boterhammen met kaas en koffie. Om half tien begonnen we terug te werken tot half twaalf. Dan met de kar naar de hoeve. Gewassen en naar de keuken. Wie beschrijft onze bewondering. Een bord vol patatten met peterselie, en bord met salade en een bord met kiekenvlees. Wat hebben we gesmuld. Op dien dag dat ik hier ben heb ik al meer gegeten dan in gans de verlopen maand. Vanmiddag terug gaan werken. Om 2 uur denkelijk tot 7 uur. Een knecht heeft beloofd van tabak mee te brengen. We zijn hier zeer goed. Nu gaan we slapen. Dan de “vespers” dit is eten om 4 uur. Drie dikke boterhammen met dik spekvet en koffie. Dan werken tot 8 uur. Weeral eten: een volle talloor gebakken patatjes met echte stukjes spek en twee tassen melk. We hebben ieder een wit proper hemd gekregen en het andere zal de bazin laten uitwassen. We zijn hier met ons gat in de boter gevallen, maar de dag duurt lang. We werken niet heel hard, maar gestadig door. Nu gaan we slapen het is al half tien.

Vrijdag 21 juni: Om 5 uur wakker geworden. Heerlijk geslapen. Het is er goed, pluimenbed. Om 6 uur boterhammen met confituur en koffie. Om half zeven met een knecht naar veld gaan werken. Brave mens en wel 10 sigaretten gerookt. De “Wachtman” is geweest. De baas Herr Tisschler, zal morgen een scheerapparaat, tabak en spiegel en zeep meebrengen van Instenburg. Van middag gebakken patatten met hesp en vermicellesoep en om 4 uur boterhammen met paté. Om 8 uur een volle talloor platte kaas met patatten met pellen gegeten. Wij hoorden van de baas dat Frankrijk de wapenstilstand getekend heeft. Zo veel te beter voor ons. Nu gaan slapen en aan niets proberen te denken. Ik begin me al goed te gewennen. De Wachtman heeft beloofd morgen papier mee te brengen om naar huis te schrijven. Een pak van mijn hart.

Zaterdag 22 juni: Opgestaan om half zes. eten om 6 uur, boterhammen met confituur, om half zeven gaan werken, om 9 u. “Frühstücken”, 3 boterhammen met spekvet. Om 12 u. gebakken karper met patatten en botersaus en melk. Om 5 uur “vesperen”, 2 boterhammen met spekvet en koffie. De Baas heeft een schoon scheermes meegebracht, zeep en twee pakken toebak, enz. Van Sweister nog een pak tabak gehad te betalen den eersten juli (60 pfennig).

Morgen zondag, rustdag, om 8 uur eten. Ik wordt het goed gewoon. De zuster van de baas heeft lang met mij gesproken en mijn foto's nagezien. Nu slapen, een sigaret roken en morgen kan ik uitslapen.

Zondag 23 juni: Morgen om 6 uur in beek gans gaan wassen. Geschoren en haar gesneden. Om 8 uur gegeten: 4 boterhammen met worst, confituur en koffie. Kladbrieven naar huis geschreven. Wachtman geweest. Van de week zal hij schrijfpapier meebrengen. Nu trachten te slapen (11 u.). Middag: om half twaalf gegeten. Menu: Lekker, mals stuk vleesgebraad met veel vleessaus en gekookte patatten. Dessert: Crème met grenadine. Van 12 tot halfdrie geslapen. Vespers: Boterhammen met boter en koffie. Van 4 tot 7 uur in wei in de schaduw gelegen. Zoek zondags rust. Alles is hier zo vredig. Koeien in de wei, vogels, insecten, zon en prachtige natuur. Waarom oorlog? Waarom? Alles kon zo goed zijn in de wereld. Avond: om 8 uur gegeten, goede verse boterhammen met paté, worst en melk.

Maandag 24 juni: Morgen: Opgestaan om half zes. Eten: boterhammen met confituur. Half zeven: aan den arbeid. Middag: Goede lekkere soep, 2 talloren gegeten en een boterham met een eierkoek, gemaakt met 4 of 5 eieren. De helft laten staan. Ik had genoeg. Vespers: Gevraagd om geen eten te maken voor mij, als vergoeding kreeg ik een liter melk. Avond: Volle telloor gebakken patatjes met spek en botermelk.

Dinsdag 25 juni 1940: Morgen: om half zes opgestaan, boterhammen met confituur. Werken: scha-

ven en zagen. Frühstück: Boterhammen met kaas. Middag: goed gebakken varkensvlees met salade en patatten. Vespers: boterhammen en spekvet. Van morgen is de wapenstilstand met Frankrijk getekend. Wellicht zal deze gebeurtenis ons vroeger naar huis helpen.

Eigenaar boerderij Schwalbental

De krijgsgevangenen. Links mijn vader en de 2 Brusselaars

Woensdag 26 juni: Opgestaan om half zes. Boterhammen met confituur gegeten. Frühstück: boterhammen met paté. Middag: grote talloor rijstap met bruine suiker en kom met rabarberspijs. Ik zit nu een weinig te schrijven. Ik verwacht van de Wachtman briefpapier om naar huis te schrijven. Avond: vroeg in mijn bed gekropen.

Donderdag 27 juni: niet gegeten, had pijn aan mijn maag. Zware arbeid. Hooi op karren laden. Middag: een weinig gegeten. Hout gehaald. Zeven uur: maagpijn is draaglijk en heb mogen naar bed gaan. Een borrel of 2 gehad, vannacht dacht ik dat ik ging sterven. Afgang, krampen en overgegeven.

Vrijdag 28 juni: Ben in bed blijven liggen en niet gaan werken. Fraulein Elisa heeft me een kommetje lekkere thee gebracht. Daarna een goede borrel voor mijn buik. Vanmiddag heeft ze een tas OXO gebracht met een fijn, wit, pistoleke. Het kan toch niet lang meer duren België heeft gecapituleerd. Waarom houden ze ons dan nog hier. En nog altijd geen papier om naar huis te schrijven. Als ik hier nog lang moet blijven wordt ik ziek.

Zondag 30 juni: Gans genezen. 's Morgens wat geslapen en goed gegeten. 's Achtermiddags met wachtman meegeweest, kameraden bezoeken. Heb een weinig geschreven. Morgen trekken we geld. Ik denk weer geweldig aan thuis.

Maandag 1 juli: Zware arbeid. Hooi op wagens geladen. Een dag duurt geweldig lang, 11 uur werken. Het ergste is dat men gans de dag tijd heeft om aan thuis te denken.

Dinsdag 2 juli 1940: Mijn verjaardag. 21 jaar! In welke droeve omstandigheden moet ik deze heuglijke dag doorbrengen. Wat zullen ze thuis veel aan mij denken. Ons make zal alle ogenblikken naar den almanak kijken. Vandaag mijn geld getrokken 7 RM 20 Pf. Ga sigaretten zoeken en een schrijfboekje kopen.

Woensdag 3 juli: Goed werk gehad. Ganse dag met ploeg en 2 paarden aardappelen aangeaard. Mijn voet doet geweldig pijn een gevolg van een wond aan de voet toen we nog in Frankrijk marcheerden.

Donderdag 4 juli: 's morgens voortgegaan met ploegen tussen de aardappelen. 's Middags 2 maal naar de statie van Zwendenau geweest met 2 karren om zakken kalk te lossen. Zakken van 50 kg. Zwaar en vuil werk. Mijn schoenen zijn gans scheef gelopen. Wachtman heeft beloofd ze te laten repareren. Nog altijd geen briefpapier.

Vrijdag 5 juli: 's morgens nog 2 maal kalk gaan lossen. Vanmiddag op de mesthoop gewerkt in den regen en daarna messen in het pikmachine geslepen. Heb van Fraulein Elisa een oude rijbroek gekregen met tiretten. Schoon model maar een weinig gescheurd. Nu ligt mijn jas op de stoof te drogen.

“Wachtman”, lid van de Hitlerjugend

Kriegsgefangenenpost

Zaterdag 6 juli: Van morgen gans de morgen hooi op zolder gestoken. Van middag minder goed eten, geen vlees of vis. Dit kan al eens gebeuren. Vanmiddag en avond zakken buiten gedragen. Zwaar werk. Om 8 uur in de beek gaan baden. Zaterdagavond te Schwalbental en zaterdag avond in Willebroek voorheen, wat een verschil.

Zondag 7 juli: Tot 8 uur geslapen. Kamer gekuist en dan aan mijn boek geschreven. Goed eten vandaag. Dessert: crème met grenadine. Om 4 uur eigen gebakken koek. Vanmiddag eens naar het dorp gewandeld en pakje tabak gekocht. Droeve zondag zo ver van familie en vrienden in Willebroek.

Maandag 8 juli: Zwaar werk.

Dinsdag 9 juli: Zwarte dag. Hooi op wagens geladen. Ik kon mijn armen niet meer opheffen. 's Middags onweer! Formidabel! Hout gehakt in kot. Goed eten, gebrad en dessert.

Woensdag 10 juli: Heel de dag tussen de bieten gehakt. Koekebakken gehad. De dag duurt hier geweldig lang. Vele Franse krijgsgevangenen hier in de omtrek gekomen. Is dit een goed teken voor ons?

Donderdag 11 juli – Slag der Gulden Sporen 1302: Besloten om van nu af geen dagboek meer te houden.

Hier houd het dagboek op.

Dag der verlossing: 10 november 1940 en thuisgekomen op 21 november 1940.

Nota:

Sommige woorden zijn in het dialect, andere woorden zijn een beetje aangepast.

Insterburg (Oost-Pruizen) – nu Tsjernjachovsk.

Köningsberg (Pruizen) later Kaliningrad.

Stablack (Oost-Pruizen).

Swalbental (Oost-Pruizen) nu Wolodarowka.

Foto kazerne SB Housmans, Agentschap Onroerend Erfgoed, 2020.

*Afbeeldingen: eigen archief.
René Pattyn*

Een Blaasveldse aan de zijde van een uitmuntend Vlaams politicus (van Cauwelaert – Verschueren)

De rol van de vrouw neemt in onze maatschappij een steeds prominentere plaats in. Denken we maar aan de pogingen om in steden en dorpen straatnamen te benoemen naar vrouwen die in de grote of lokale gemeenschap veel betekenden en naam verwierven. Maar hoeft men altijd op de voorgrond te staan of kan men een belangrijke rol vervullen in de schaduw?

In Blaasveld hadden we zo iemand, namelijk de vrouw van Frans van Cauwelaert. Rik van Cauwelaert kennen we als een bekend gezicht op de televisie als een politiek commentator en vroeger hoofdredacteur van Knack, nu verbonden aan het financieel tijdschrift De Tijd. Hij is de zoon van Emiel van Cauwelaert die hoofdredacteur was van het dagblad Ons Volk. Emiel was de broer van Frans.

Frans van Cauwelaert werd alom geprezen als groot staatsman die allerlei functies vervulde. Een van de belangrijkste figuren uit de 20^e eeuwse geschiedenis van Vlaanderen en de Vlaamse beweging, “de Messias van Vlaanderen”, voorman van de Katholieke Vlaamse Landsbond, het gezicht van de Katholieke Partij in Vlaanderen, burgemeester van Antwerpen, minister, Kamervoorzitter, voorzitter van het Benelux-parlement. Dit zijn enkele aanhalingen op het achterplat van het imposante boek “Frans van Cauwelaert – Politieke biografie” van hoogleraar emeritus Lode Wils (982 pagina’s) uitgegeven door Doorbraak.

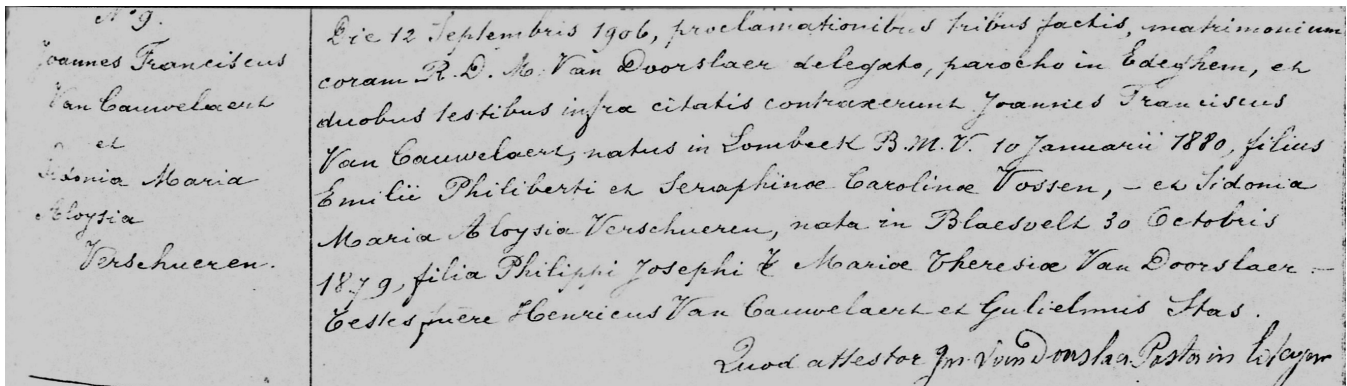

Frans van Cauwelaert

Hoe kwam Frans van Cauwelaert met Blaasveld in contact? Hij was geboren als landbouwerszoon in Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek in Vlaams Brabant, toch niet zo vlakbij. Frans kwam regelmatig bij de Dr. August Laporta te Lier. Via notaris en mevrouw De Wachter uit Willebroek, broer en schoonzuster van mevrouw Laporta kwam hij in contact met zijn latere vrouw Louisa Verschueren. Ze was een goede bekende van de familie De Wachter en kwam zo ook regelmatig te Lier.

De familie Verschuieren woonde te Blaasveld Dendermondsesteenweg 9. Tijdens hun verloving verbleef Frans regelmatig te Blaasveld maar was ook veel in het buitenland of in Leuven. In mei 1906 was Louisa tengevolge van een bronchitis fel vermagerd, kon zelfs niet naar de kerk gaan, maar was in juni toch al vrij goed hersteld.

Op 12/09/1906 stapte Frans van Cauwelaert er in het huwelijksbootje met Sidonia Maria Aloysia Verschuieren. De inzegening gebeurde door M. Van Doorslaer pastoor van Edegem. Getuigen waren Henricus van Cauwelaert en Guilielmus Stas. Hij was in die periode Doctor in de Wijsbegeerte en had reeds veel bekendheid in de Vlaamse Beweging. De huwelijksreis ging naar Frankrijk tot in Lourdes.

Hoe ze haar leven al dan niet doorbracht aan de zijde van Frans (hij was ook veel afwezig) sprokkelen we uit het boek van Lode Wils.

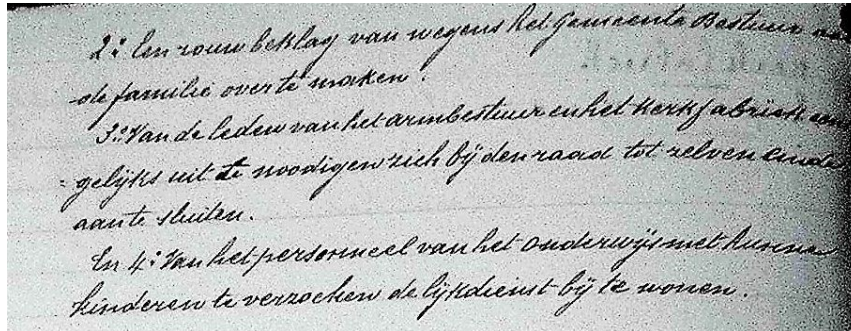
Na de huwelijksreis keerde het koppel terug naar Blaasveld, maar Frans moest vlug naar Fribourg waar ze in november samen waren. In oktober was Louisa zwanger en keerden ze terug naar Blaasveld. Terug naar Fribourg tot hij daar als hoogleraar benoemd werd. Weer zakte hij naar Blaasveld af voor anderhalve maand tot half april 1907. Hun eerste zoon Emiel werd te Blaasveld geboren op 28 augustus 1907 en dezelfde dag gedoopt door Th. Van Tichelen met doopgetuigen Henricus van Cauwelaert en Theresia Van Doorslaer. Later huwde Emiel te Antwerpen (St. Carolus) met Anna Lombaerts. Maar Frans moest omwille van de slechte gezondheidstoestand van Louisa en het kind Emiel in november alleen terug naar Fribourg. Van juli tot oktober 1908 verbleef hij weer te Blaasveld en was het gezin samen.

Frans van Cauwelaert op latere leeftijd

In 1909 trokken ze naar Leuven waar Frans rechten ging studeren. Ook de moeder van Louisa, Maria Theresia Van Doorslaer, woonde bij hen in. Vader Philippus Verschuieren was reeds op 26 september 1892 te Blaasveld overleden. Hij was er gemeenteraadslid en kerkmeester geweest zodat de familie wel aanzien had in de gemeente.

Daarom werd op de zitting van de gemeenteraad te Blaasveld bij de melding van zijn overlijden en "wier begraafnis zal plaats hebben op Donderdag 29 dezer maand ten elf ure voormiddag" voorgesteld "dat de raad die lijkplechtigheid in Korps bijwonen en zich ten dien einde in het gemeente huis alhier diën dag te vereenigen, ten 10 ure voormiddag" en "Een rouwbeklag van wegens het gemeente Bestuur aan de familie over te maken". De leden van het armbestuur en het Kerkfabriek werden eveneens uitgenodigd zich bij hen aan te sluiten. Onderwijzend personeel met hun schoolkinderen werden ook verzocht deel te nemen.

Mijn overgrootvader Petrus Joannes Bernaerts was zowel gemeenteraadslid, kerkmeester en voorzitter van het Bureel van Weldadigheid en zal op die plechtigheid zeker aanwezig geweest zijn. En in die functie vermoedelijk ook bij het huwelijk van Frans met Louisa Verschueren.

Aan de zijde blijven van Frans Van Cauwelaert was niet zo evident. Regelmatig moest hij weg voor vergaderingen, voordrachten en meetings. Zo vertrok hij in 1910 weer naar Fribourg zonder zijn gezin om er te doceren. Na vijf jaar huwelijk werd het vierde kind te Antwerpen (Gratiekapelstraat) geboren. In de loop van 1913 kwam nummer vijf ter wereld.

In 1914 tijdens de oorlog trok hij met vrouw, nu 6 kinderen en schoonmoeder naar Roosendaal in Nederland, later naar Scheveningen. Met al dat verhuizen en de kinderen had ze wel een turbulent leven. Frans was veel uithuizig voor vergaderingen en voordrachten in verschillende Nederlandse steden voor Belgen die daar verbleven, ook voor de geïnterneerden in de kampen. Tussendoor nog reizen naar het buitenland, de firma NV Gevaert vertegenwoordigen in Italië, Engeland, Frankrijk... werken voor de Belgische regering... meewerken aan dagbladen, artikels schrijven, uitgeven... Een "honden bestaan" noemde hij het. Veel en lang thuis was hij niet. Doch zag vrouw Louisa hem graag, ze was een toegewijde en geduldige echtgenote. Ook moest ze veel incasseren want Frans had ook veel politieke tegenstanders. Zijzelf bleef op de achtergrond. Vond zij ook dat ze een honden bestaan had?

In de lente van 1917 raakte Frans Van Cauwelaert oververmoeid en moest hij weken op krachten komen in een hotel te Nunspeet. Daar kon hij met Louisa en de kinderen corresponderen. Een week lang kwam ze hem gezelschap houden. Tijdens dat verblijf kreeg ze een miskraam. Nu konden ze samen herstellen. Dan weer volop drukte voor hem: zittingen, commissies, besprekingen... overal te lande, maar niet enkel daar. Contact met Louisa per brief en andere kanalen vanuit de verte! Zo bleef ze toch op de hoogte.

Na de bevrijding kwam Van Cauwelaert terug naar Antwerpen. Zijn gezin evenals vele vluchtelingen mochten van de regering (nog) niet terugkeren uit Nederland. Het einde van de oorlog was het nieuwe begin voor de normalisering van gezin Van Cauwelaert – Verschueren.

In mei 1919 beviel Louisa van een tweeling. Na de geboorte herstelde ze nooit helemaal. Ze was dikwijls langdurig bedlegerig. Het gezin met negen kinderen moest toen van een magere parlementaire vergoeding leven. Toch moest voor Louisa hulp in het huishouden aangeworven worden. Sinds 1920 huurde het gezin een herenhuis zonder tuin voor de kinderen. Moeder Louisa kon meestal het huis

niet verlaten en daarom werd jarenlang een buitenverblijf in Schilde gehuurd van Pasen tot Allerheiligen. Eindelijk werd in 1926 een groot huis met tuin gekocht te Antwerpen aan de Lange Lozanastraat terwijl moeder weer ziek was.

Eens burgemeester van Antwerpen in november 1921 bleef het even druk.

Toen hij een opdracht kreeg om België te vertegenwoordigen in Genève schreef hij een vriend dat Louisa bereid was gaarne enige weken (voor de zoveelste keer) alleen te zijn. Met "gaarne" overdreef hij vermoedelijk, want ze leed veel onder zijn veelvuldige afwezigheden.

Bij het uitbreken van de tweede wereldoorlog was Van Cauwelaert als steeds druk in de weer. Zijn gezin was de dag zelf van de Duitse inval naar zee getrokken, dan naar Ieper en daarna naar Normandië en verder in Frankrijk om Spanje proberen te bereiken maar in Portugal te verzeilen. Van daar verzond ze pakjes met levensmiddelen naar familieleden. Frans bleef in Frankrijk, schreef aan zijn broer August: "Louisa verbaast me door haar weerstandsvermogen en ook de moed die ze aan de dag legt". In augustus scheepte hij in naar Amerika voor de firma Gevaert, maakte een reis van vijf maanden door Zuid-Amerika. Moeder Louisa volgde met het gedeeltelijk gezin in oktober naar New York. Van Cauwelaert zelf keerde in 1942 terug naar Europa en in 1944 naar België om zijn verschillende activiteiten op veel fronten verder te zetten.

Pas in augustus 1945 kwam Louisa terug uit New York en kon hij haar op de kade van Antwerpen afhalen. Maar lang heeft de hereniging niet geduurd. Ze begon tekenen van aderverkalking in de hersenen te vertonen waardoor haar rechterkant gedeeltelijk verlamde. Ook geestelijk verzwakte ze en haar spraakvermogen was aangetast. En dat in het jaar dat ze hun veertigste huwelijksverjaardag hoopten te vieren.

Het moeilijke, liefdevolle maar vruchtbare leven van Louisa Verschuieren ten dienste van een prominent Vlaams politicus, burgemeester en staatsminister eindigde op 30 oktober 1946. Een moedige Blaasveldse, verdraagzaam, met veel geduld die met gans haar gezin achter de schermen ook later ten dienste heeft gestaan van vooral de Vlaamse bevolking.

Alhoewel in Blaasveld geboren lagen haar "roots" toch elders. Daarom nog enkele genealogische gegevens. Vader Philippus Josephus Verschuieren was te Heffen geboren rond 1841, maar overleed te

Blaasveld zoals hoger vermeld. Hij was gehuwd met Maria Theresia Van Doorslaer. Zijn vader Franciscus Verschuieren zag het levenslicht te Heffen 30/06/1794 en was gehuwd met Joanna Maria De Pooter uit Bornem (Bornem 08/05/1799 – Heffen 18/01/1859) dochter van Petrus uit Melsene en Josepha De Neef uit Bornem.

96:10

Verschuieren,
Franciscus.

Ten jare duizend acht honderd huy en zeventig, den Vertigsten Meey
ten ten ure voor middag, verschenen voor ons Jacques Gregoire,
Burgemeester Ambtenaar van den Burgerlijken
Stand der gemeente Heffen, provincie Antwerpen,
Eginius Cornelius Verschuieren, oud vyf en dertig jaren, en Philippus
Josephus Verschuieren, oud twee en dertig jaren, beiden geboren te Heffen, landbou-
wers en zonen van den overleden, achter gelijpver, meester van heffen verlaand dat
heden, ten acht van voormiddag, in zijne woning van 12 Nummer 95, in
de gemeente Heffen, is overleden Franciscus Verschuieren, geboren te Heffen den
dertig Junij teventien honderd vier en negentig landbouwer alhier wonende
verhuurder van Joanna Maria De Pooter, te Heffen overleden den achtien
January achteen honderd negen en vijftig en zoon van Josephus Ver-
schuieren en van Anna Maria Pooters, beiden overleden den

Wij hebben ons van voormeld overlijden verzekerd. Waarop akte, door ons ten Gemeentehuize in
dubbel opgemaakt, en na voorlezing geteekend door de Verhuysers en Ministerraad

E.C. Verschuieren, Ph. J. Verschuieren, J. Pooters

En Franciscus Verschuere was zoon van Josephus die te Battel geboren was en gedoopt in de parochie van O.L.V. over de Dijle te Mechelen. Hij huwde te Heffen 21/06/1784 met Anna Monica Fierens uit Heffen en overleed er op 10 december 1859.

hic 4^a gbris hic 3^a matutina hic obiit yose-
phus Verschuere (etatis annorum) Vidu-
us Anna Monica Fierens et 6^a ejusdem hic
sepultus est.
Fr. J. Claessens pastor in Heffen

Zo komen we opnieuw in de buurt van Blaasveld.

L. Bernaerts

Erratum bij de omslagfoto *Vaertlinck Contact*, nr 3, 2020. In colofon staat dat we links achteraan de gebouwen van de oude brouwerij Lamot zien. De firma Keppel-Seghers is er gevestigd.

Dit is fout en moet zijn: Achteraan links ziet men de gebouwen van de Bloemmolens Rypens, gelegen op het grondgebied van de Gemeente Boom. De Firma Keppel-Seghers is gevestigd in de gewezen Brouwerij Lamot te Klein-Willebroek

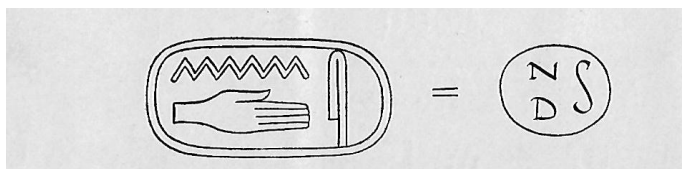
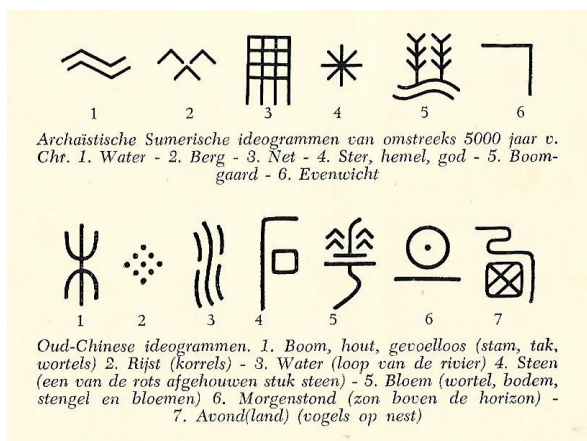
De ontwikkeling van het schrift

Elk van ons ontvangt wel eens een handgeschreven brief, een geboortekaartje, overlijdensbericht en zeer veel publiciteit in zijn brievenbus.

Niemand denkt eraan hoe het er aan toe ging in het verre verleden. Als we de evolutie van het schrift onderzoeken komen we automatisch bij de uitvinding van de boekdrukkunst.

De mens heeft altijd behoefte gehad om zijn gedachten en gevoelens vast te leggen. Zonder schrift hadden we geen toekomst.

Schrift werd oorspronkelijk niet geschreven, maar getekend. De oude schriften waren ideogrammen (begripstekens) zoals de Sumeriërs in Mesopotamië die meer dan 5 000 jaar in hun archaïstische schrift en de oude Egyptenaren in de hiërogliefen bezaten.

Het oudste klankbeeldenschrift dat in ons bezit is; met fonetische betekenis. Hiërogliefische klankbeelden van omstreeks 4 000 jaar v. Chr. Het teken voor "Send", een koning uit de tweede dynastie.

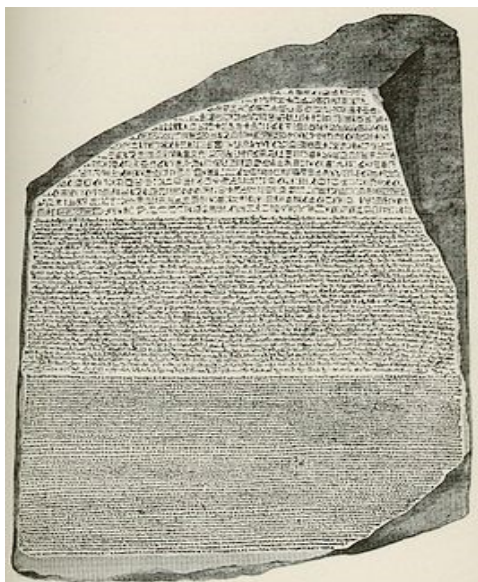
Zoals de Chinezen tot op heden hun oude mooie zinnebeelden gebruiken, waarin de klank der gesproken woorden in het geheel niet tot uitdrukking komt.

Daarentegen werden in het Westen uit afgekorte ideogrammen klanktekens ontwikkeld, dat wil zeggen: letters. Over de oorsprong van deze letters tasten wij nog altijd in het duister.

Het staat alleen vast dat de oude Grieken van de Feniciërs, een handelsvolk aan de Middellandse Zee, een vrij goed gevormd letterschrift overnamen.

Een mogelijk beginpunt van het schrift krijgt vorm in Mesopotamië waar de Sumeriërs hun denkwereld vastlegden met tekens. Het ontstaan van het schrift kan vastgesteld worden op 3 000 jaar voor Christus.

Het Sumerische schrift was oorspronkelijk een tekenschrift. Deze tekeningen geven schematisch het aan te duiden voorwerp aan als pictografisch schrift.

Met het ontdekken van de "Steen van Rosetta" is er een grote stap gezet in de ontwikkeling van het schrift. De granieten steen werd gevonden in 1799 en bevat dezelfde teksten in drie talen. Dit is het begin van de ontcijfering van de hiërogliefen.

Het was een Franse geleerde, Jean-François Champollion die op 27 september 1822 deze steen heeft ontcijferd. Dat de Egyptenaren hiërogliefen gebruikten was al eeuwen bekend. De "Steen van Rosetta" is ver uit het bekendste meertalige document dat van belang is geweest voor de ontcijfering van de hiërogliefen.

Bij de oude Grieken werden reeds de meeste van onze kapitalen gebruikt maar hadden niet dezelfde klankwaarden van onze letters van het alfabet. De Griekse inscripties (inschriften) vertonen eenvoudige geometrische vormen – cirkels, drie- en rechthoekige figuren – lijnbeelden die door de Grieken werden ingegrift. De vormen werden overgenomen door de Romeinen en kregen onder invloed van het latijn een andere klankwaarde. De letters zoals de G en R kregen een andere vorm.

Griekse inscripties – Athene, zesde eeuw voor Christus.

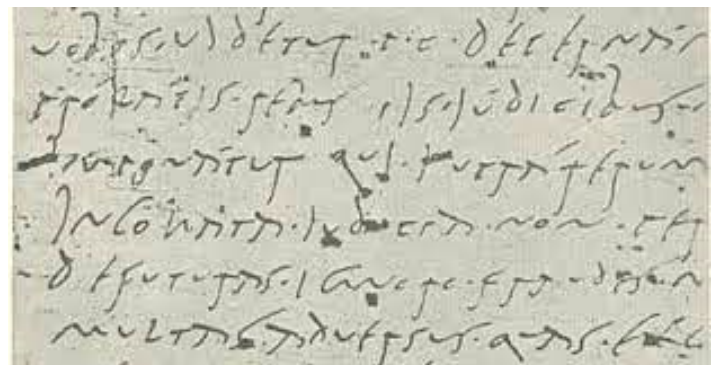

Romeinse Kapitalis quadrata – 114 jaar na Christus

Het Romeinse schrift bestond uitsluitend uit hoofdletters (kapitalen). Deze letters zijn gevormd met scherpe, rechte lijnen en soepele curven. De breedte van de schuine balken is veranderlijk. De letters waren voorzien van schreven om het einde van de letters te markeren. De basisvorm van de letters was gebaseerd op het vierkant. Ook de letters A, O, Q en V kunnen perfect in een vierkant geplaatst worden. Deze Romeinse letters kregen de naam Kapitalis quadrata, ook gewoon Quadrata of Kapitalis elegans.

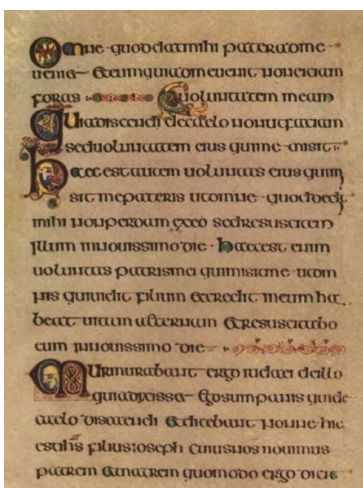
Het Romeinse schrift kende een drietal varianten of vormen: de Kapitalis quadrata een uit steen gehakte letter, de Kapitalis rustica werd met een brede rietpen of penseel op muren en in boeken gebruikt. Het Romeins cursief werd gebruikt voor het schrijven van snelle teksten en was slecht leesbaar.

CAPITALIS RUSTICA
A B C D E F G H I J K L
M N O P Q R S T U V W
X Y Z

Kapitalis rustica tot de vierde eeuw.

Oude Romeinse cursief (met rieten pen geschreven).

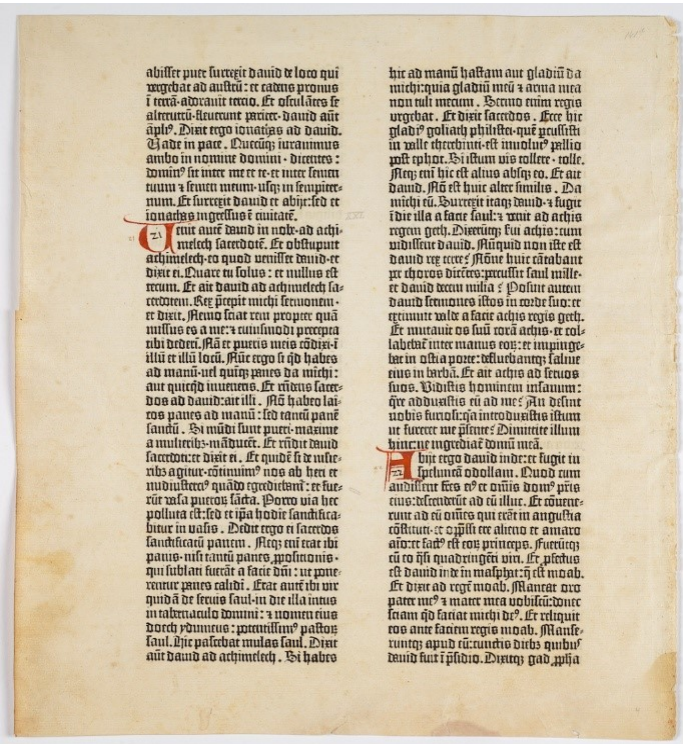
Aan het einde van de 2de eeuw ontstaan het unciaal schrift. Na het uiteenvallen van het Romeinse Rijk tussen de 7de en 12de eeuw ontwikkelde het Ierse en Angelsaksische schrift, ook het insulair schrift genoemd. Dit werd gebruikt als informatiedrager voor de vele Bijbelvertalingen en godsdienstige geschriften.

De half unciaal werd vooral in Ierland bijzonder mooi geschreven. Het mooiste voorbeeld vinden wij in het "Book of Kells". Dit boek wordt bewaard in Dublin.

In het Karolingische minuskel waren de hoofdletters afgeleid van het Romeinse kapitaal. De Karolingische minuskel stond dan ook model voor kleine lettertekens bij de uitvinding van de boekdrukkunst.

De Karolingische en de Merovingische bouwstijlen maakten plaats voor de gotiek en breide zich snel uit over Europa.

Karel de Grote werd rond 800 na Christus de machtigste man van Europa. Hij gaf in 768 aan zijn secretaris Alcuinus de opdracht om een nieuwe Halfunciaal te ontwikkelen. Deze Karolingische minuskel was door zijn helderheid en schoonheid van vorm de meest dominante letter in West-Europa tot op het einde van de 13de eeuw.

De gotische minuskel diende hoofdzakelijk voor het overschrijven van manuscripten. De monniken moesten dag-in-dag-uit in de scriptoria's (schrijfruimten of -scholen) dit rug brekende en oogafmattende werk verrichten. De schrijvers begonnen zuiniger om te springen met materialen en schreven de letters smaller, de snelheid werd opgevoerd door de letters hoekiger te tekenen. Dit gebroken schrift noemde men het Textura type.

Bladzijde uit de 42-regelige Gutenbergbijbel.
Deze bijbel werd in Mainz (Duitsland) gedrukt door Joannes Gutenberg tussen 1452 en 1455.

Deze evolutie van het schrift is verre van volledig wegens de omvangrijkheid. De ontwikkeling van het schrift heeft geleid tot de uitvinding van de boekdrukkunst. Over de uitvinding van de boekdrukkunst is het men ook niet eens geworden. Sommigen zeggen dat het de Chinezen zijn, anderen (Nederlanders) zeggen dat het Laurens Janszoon Coster was, maar het meest wordt verwezen naar Joannes Gutenberg. Er wordt algemeen gewezen op het feit dat Gutenberg voor het eerst met loden letters zou gewerkt hebben.

Wil u een leerrijke en rustgevende activiteit plannen bezoek dan in Antwerpen het Plantin-Moretus Museum, Vrijdagmarkt 22-23, Antwerpen. Het is gelegen niet ver van het centrum. Het is daar dat men in de geschiedenis van de drukkunst duikt.

Bronnen:

Cursus "Geschiedenis van de grafische kunsten", een losbladige cursus van de Kunstdrukschool Onze-Lieve-Vrouw (nu Hoger Instituut voor grafische kunsten), 1960.

Afbeeldingen: Letterkennis, Jan Tschichold, Stichting Graphilec te Mijdrecht (Nederland) en Wikipedia.

Foto: Museum Plantin-Moretus.

René Pattyn

Trage wegen

Wat zijn trage wegen?

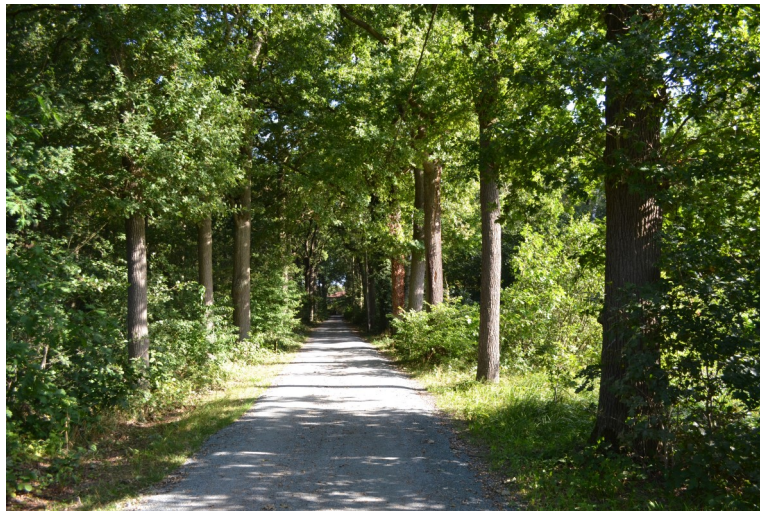
Kerkwegels, landbouwwegen, bospaden, jaagpaden, oude spoorwegbeddingen, éénmanswegen, ... zijn allemaal openbare wegen zonder gemotoriseerd verkeer.

Wandeling/fietstocht, via geschiedkundig belangrijk erfgoed in Blaasveld, september 2020.

Deze derde wandeling/fietstocht is een nieuw traject waarbij ook enkele wegen van de vorige versies worden opgenomen.

Dit kan als monumentendag/erfgoed-activiteit beschouwd worden (13 sept.) of als trage wegen wandeldag-activiteit (17/18 okt.). Door de organisaties Monumentendag – Vlaanderen en Trage Wegen Vlaanderen wordt de link met erfgoed eveneens gepromoot.

Opmerkelijk is dat begin 2020, vijf buurtwegen met een officiële naamplaat werden aangeduid. Dat is al een belangrijke stap. Dat wil zeggen dat de gemeente ook de verdere verantwoordelijkheid opneemt zoals in het laatste decreet werd beschreven.

Deze wandel/fietstocht is ongeveer 10 km. Maar er is in de helft een ingekorte lus mogelijk waardoor je later de andere lus kan ontdekken.

Het bijhorend routeplan is een aanvulling bij deze tocht. De nummers verwijzen naar de bezienswaardigheden en info.

De startplaats is de parking van Okay te Blaasveld langs de Mechelsesteenweg. 's Zondags is die vrij. Door werken is er een mogelijke beperking op die parking. Dan kan je best langs de Mechelsesteenweg parkeren.

Met de auto is deze best bereikbaar via de hoofdweg N16 en/of de ring rond Blaasveld en Willebroek, zodat de plaatselijke dorpskernen niet te veel belast worden.

Op de parking van Okay mag 's zondags geparkeerd worden met dank aan Okay. Ook fietsen kunnen hier geplaatst worden.

Maar we dienen sinds 2020 rekening te houden met de Covid-19 maatregelen. Enkel met eigen bubbel en/of individueel kan deze wandeling/fietstocht een veilig verloop hebben. Het gebruik van de maskers is ondertussen al goed ingeburgerd. Dus blijven we dat handhaven waar nodig. Tijdens de wandeling/fietstocht of een bezoek aan een gebouw hou je best de afstand zoals wettelijk vooropgesteld.

Alvast bedankt voor het begrip .

Het belang en behoud van veilige en alternatieve (trage) wegen wordt verduidelijkt, naarmate we zoveel mogelijk autoverkeersvrije wegen en paden betreden.

Vertrokken met een planning via de kaarten uit de *Atlas der buurtwegen (1843-45)* en vergeleken met de huidige kaarten heb ik een mooie route kunnen uitstippelen. Hopelijk geeft ook deze route inspiratie voor wandelaars, fietsers, mobiele personen met beperkingen, enz. Daar waar het moeilijker is voor rolstoelgebruikers en mensen met kinderwagen, wordt er een alternatief beschreven.

Hierbij een routebeschrijving en enkele opmerkelijke bevindingen en aanmerkingen.

In de Atlas worden Franstalige benamingen gebruikt voor een pad en weg, nl. *sentier* en *chemin*. Vermoedelijk bedoelde men het verschil in belangrijkheid en gebruik.

Om de wandeling kleurrijker te maken werd er ook enige historische achtergrond geschetst daar Blaasveld enkele zeer waardevolle historische schatten rijk is.

De *Atlas der buurtwegen* is op zich al een belangrijk erfgoed welke nu nog steeds actueel is.

We stappen/fietsen vanaf de parking Okay naar de Mechelsesteenweg naar links , en terug links het Elleboogstraatje in.

1. Blaasveld is steeds een doorgangszone geweest voor doortrekkende pendelaars.

De Mechelsesteenweg (N16) is een historisch belangrijke verbindingsweg en was mogelijk een heirbaan, een *diverticulum*, en later een handelsweg van *Mecchele naar Termonde*. Er is reeds een vermelding van een nederzetting in de achtste eeuw.

De zone tussen de Mechelsesteenweg en de Elleboogstraat was ooit een *galgenberg*. Blaasveld kreeg reeds zeer vroeg in de geschiedenis de rechten van een *hoge heerlijkheid*. Dankzij de invloed van de adellijken, de leenheren, die door hun ridderschap en hun politieke strategie deze belangrijke site hebben kunnen verwerven. Dit gaat over het voogdijgebied van *de Berthouts* , later *De heren van Grimbergen*, ridder *Sigerius de Blaersvelt*, ridder *Pipenpoy* enz.

Die rechten waren toen al op gelijke hoogte met die van de *Berthouts*. En hierbij hoorde ook de galgenberg wegens het recht op rechtspraak. Maar met enige gerustheid/zekerheid kunnen we stellen dat er geen opknoping(en) zijn uitgevoerd volgens de archieven.

2. Aan de overkant zien we het domein van De Molenberg.

Dit is ondertussen al goed gekend wegens de whiskybrouwerij die hier werd opgestart onder het beleid van Charles Leclef. Een nazaat uit de brouwers- en molenaarsfamilie Van Breedam, en vooral bekend van de brouwerij *Het Anker* te Mechelen (o.a. Gouden Carolus).

Op de berg achteraan het domein, waar nog slechts een heuveltje van overblijft, werd in 1656 het windrecht verkregen. De eerste molenaar was Camiel Van Breedam. De verdere geschiedenis is te ontdekken via de rondleidingen, aan te vragen via de site van Brouwerij Het Anker.

We komen terug op de Mechelsesteenweg en blijven langs de weide richting Mechelen, waarna we links de Molendreef, buurtweg nr. 38 inslaan. Onderweg links zien we de speeltuin 't Moleken.

3. Deze Molendreef is een van de eersten van een drevennetwerk.

Deze ontstond naarmate het kasteel, '*t Hoff van Blaesvelt*, uitgroeide van een strategisch, prachtig slot en later tot het ontstaan heeft geleid van de *baronie Blaesvelt*. Het slot werd nog herleid tot een jachthuis en nog later tot een villa. Ook bij de kapel, bij het verdere verloop van de wandeling/fietstocht, verneem je daar meer over.

De Molendreef is eigendom van de gemeente Willebroek, nadat zij deze hebben aangekocht om de mogelijkheid te creëren tot het bouwen van enkele sociale woningen.

Deze trage weg is voor vele wandelaars en fietsers een zeer belangrijk en vooral veilig alternatief, dat verbinding geeft richting dorp, Broekstraat, Heffen en Heindonk.

4. We komen aan een kruispunt. Sentier nr. 35.

Links voorbij de betonnen paaltjes ligt de historische *Venusgang*. Een belangrijke trage verbindingsweg.

Deze is volgens de dienst *Wonen*, huisvestingsmaatschappij van Willebroek, geen officiële wandelweg.

Doch 1,5 m diep achter de eigendom van de woningen, is dit nochtans in hun beheer. Na een grote bomenskap, hebben ze echter de boomstronken niet weggehaald!

Deze stronken zijn gevaarlijk en er zijn al mensen over gevallen of tegenaan gereden. Dit is nochtans een veel gebruikte verbindingsweg! Dus een degelijke en veilige aanpassing dringt zich op!

Dit pad is zeker historisch en is zelfs verbonden aan een prachtige legende.

Van ridder *Sigerius en jonkvrouwe Engelberna*. Hier blijft een sfeer van oneindige liefde zweven.

Waar nu een nieuw bos ontstaat, aangeplant door scholieren, moesten honderdjarige oude eikenbomen verdwijnen. Dit was een prachtig en uniek bos. Maar dit werd te gevaarlijk door de droogtefasen, ten gevolge van de klimaatsituatie (vallende bomen en takken).

Rechts op dit kruispunt zien we het verdwenen verlengstuk van sentier nr. 35. Verdwenen door bebossing en onwettige afpaling van een weide.

ANB (Natuur en Bos) heeft nog een poging gedaan om een stuk open te maken. Doch de aansluiting dient door de gemeente en/of eigenaars onderhouden te worden.

We gaan verder rechtdoor en komen in de regio die door ANB beheerd wordt. Het *Blaasvelds Broek*.

5. We komen uit op een brede dreef, de Kasteeldreef, en gaan verder naar rechts.

Deze drevenstructuur wordt door Erfgoed Vlaanderen als landschappelijk element benoemd. Vanuit de basis, het voormalige kasteel, werden deze dreven in een *eendenpatroon* aangelegd. Bemerkt, langs de voormalige slotgracht, de grillige vormen van de eeuwenoude beukenhaag waar heel wat *blazende-veld-trollen* zich schuilhouden. (zoek de link met Blaasveld). Tracht een van die trollen te vinden. Ze kunnen lang blijven stil staan, maar als je goed kijkt merk je toch een oog of een arm die beweegt!

De slotgracht die daar loopt werd pas in 1722 aangelegd. Van de oorspronkelijke slotgracht, blijft echter nog slechts een deel over dat behoort bij het huidige privé domein.

We volgen deze dreef tot aan de *Kapel van St-Franciscus Xaverius*.

6. St-Franciscus Xaverius kapel.

Op het infoplaatje aan de metalen poort vind je enige informatie en historiek.

Deze kapel vertegenwoordigt een stuk van de zeer rijke historiek van Blaasveld.

Dit is ook een van drie beschermde erfgoedmonumenten van Blaasveld. Zie het herkenningsplaatje op de binnenmuur.

Hier rust nog de geest van wat ooit de basis betekende van Blaasveld.

De 14de-eeuwse altaarsteen die hier werd bewaard, maar oorspronkelijk uit de slotkapel kwam, is één van de oudste relieken van de streek en wordt nu gekoesterd in de kerk van Blaasveld.

Onlangs werd er nog een mooie gift gedaan.

Een voormalige communiebank, in gotische stijl, met prachtige symbolieken. Hopelijk kan dit mee geïntegreerd worden in een renovatieplan van de kapel waarvoor sponsors gezocht worden. De kapel werd nog niet ontwijd. Indien de steen kan teruggebracht worden in een veilige en aangepaste kapel, kunnen

er kleine vieringen doorgaan. Maar ook bijvoorbeeld muziekconcertjes zouden zeker geapprecieerd worden. De zitbank bezorgt wat rust voor de voorbijkomende bezoekers. Op het plaatje vindt je de herkomst.

Eigenlijk lag de *Rupelzee* aan de basis van Het Broek en de eerste motte. Vandaar is er een Middeleeuws kasteel ontstaan van waaruit de Baronie Blaasveld een volwaardige parochie is geworden.

Doch Blaasveld lag ook mee op de strategische kaart waarbij er, na een veldslag tussen de Geuzen en Spanjaarden, de Boerenkrijg, de oorlogen, doorweven met overstromingen, de pest en miserie, toch

steeds terug hoop was om ons dorp een toekomst te geven.

Anderzijds heeft de adel ons dorp op de kaart gezet en gelukkig nog heel wat schatten nagelaten.

Maar we mogen niet vergeten dat de onderdanen het *kannonnenvlees* waren van hun hoogmoed en machtsdrang. En daar wordt amper iets van beschreven in de geschiedenisboeken of archieven.

Er wordt wel beschreven dat de adellijkste en meest vooraanstaande personaliteiten, die onder militair en politiek opzicht, *Baanderheren van Blaasveld* en *ridders van Het Gulden Vlies*, in het *landelijk bestuur* een zeer voorname plaats bekleedden, in de hoogconjunctuur van de middeleeuwen.

Namen als Berthout, de Blaersvelt, Pipenpoy, de Prant, d'Ongnys, de Montmorency, de Lalaing hebben 't *Hof van Blaesvelt* kleur hebben gegeven.

7. We volgen verder deze dreef.

Het eerstvolgende gebouw, links, is een voormalige, nu gerestaureerde hoeve. Opmerkelijk is de eclectische stijl. Deze was oorspronkelijk ontstaan uit lemen hutten met rieten daken, tot wat het nu is geworden. Ooit is er zelfs een tiendeschuur geweest.

Verderop zien we vanuit deze dreef, door het traliewerk, een villa staan.

Deze werd gebouwd nadat het jachthof, het laatste deel van het voormalige kasteel, onrechtmatig met de grond werd gelijkgemaakt.

Op die plaats stond ooit een prachtig slot met een grote slotkapel.

Even verder merk je een ruïne, die de huidige eigenares onbeheerd laat, op gevaar van schade en veiligheid t.o.v. de voorbijgangers. Dit is een schande ten opzichte van het erfgoed.

Even verder rechts zie je de Romboutsdreef. Sentier nr. 40. Deze was de toegangsweg naar het kasteel. Hier stond ooit een poortgebouw (barbecane) waarlangs deze weg naar een brug over de slotgracht liep. Via een valbrug was er een verbinding naar het immense slot.

We volgen de dalende weg tot aan het eerstvolgende kruispunt (maar is moeilijker toegankelijk),

welke ons leidt naar de grens van wat ooit de Rupelzee was. Deze ontstond in de tijdsfase van subatlanticum (duurde van 9220 tot 5660 voor C) en subboreaale (duurde van 5660 tot 2400 voor C) waar kleiafzetting en vorming van valleien met rivierzeeën bepalend werden.

Verder aan de rechtse kant merk je een lager gelegen zompige zone en is een voorbeeld van het prehistorische overstromingsgebied.

Centraal, in dit domein, ligt *Het Scheyvaertshof*, een ontmoetingsplaats, waar de geschiedenis van

Het Broek wordt voorgesteld en een beverpark werd aangelegd.

In de buurt worden dan ook bevers gespot, evenals een zeldzame otter, reeën, vossen, eekhoorns, vele vogelsoorten en insecten. Een oase in het Willebroekse.

We gaan links op deze kruising en volgen de voormalige slotgracht.

Aan de rechtse zijde merk je voormalige turfputten, nu, vijvers.

Door jarenlange afzetting van plantenresten werd

er in de ondergrond methaanrijke turf gevormd. Deze turf werd in de 18de en begin 19de eeuw opgegraven, gedroogd en gebruikt voor huisbrandstof.

Toen later dit gebied privé-domein werd, heeft men de paden met het levensgevaarlijke Eternit afval bedekt. De actiegroep *Leefmilieu Rupelstreek* (ALR) heeft *Het Broek* kunnen openbaar maken. De bewandelbare paden werden afgedekt met matten en kiezelbedekking om asbestverspreiding tegen te gaan. Enkele zones zijn nog altijd niet toegankelijk.

8. We stappen/fietsen naar het volgende omhooglopende pad links, sentier nr. 34. (Dit pad is moeilijker voor rolstoelgebruikers. Je kan hier best recht doorgaan tot aan het bredere pad en verder rechtdoor).

Je volgt dit pad en de domeinmuur tot voorbij het smalle brugje. Daar kun je links even op het grasland en merk je *de tamme kastanjelaar*.

Deze dateert van ong. 1700, en is beschermd erfgoed vanaf 1976.

Gelieve het privé domein niet te betreden a.u.b.

Bij een recente meting werden volgende maten opgetekend: hoogte 34 m, omtrek 8 m 42, kruinometrek is 45 m, en hoort bij de dikste bomen van België. Deze is merkwaardig omwille van de opmerkelijk getorste stam. Een natuurmonument!

Nu volg je het smallere padje naar rechts, recht tegenover de muur en het brugje.

Het padje, sentier nr. 31, dat deze dreef kruist, is het verlengde van de Fonteinstraat.

Aan die straat bemerk je links, de grote grasvlakte. Een unieke en prachtige open vlakte die hopelijk niet ten onder zal gaan aan de bouwwoede.

Hier stappen/fietsen we naar rechts, afdalend, en terug links.

9. We komen bij de *kapel van de 14 bunders*

Hier werden al verschillende verhalen over beschreven. Ik heb een algemeen overzicht opgesteld in mijn beschrijving in de map *De legendes en verhalen* van m'n studie *Blaasveld, een historische schat*.

Er werd een mirakel toegeschreven aan O.-L.-

Vrouw. Het verhaal gaat als volgt: "Een beeld werd tijdens een gure winter, in 1650, gevonden in een klein vijvertje door Michaël van Breedam. Daardoor ontstond de devotie.

Er groeide een bedevaartsoord waarbij werd gebeden voor genezing van oogkwalen, koorts en andere gunsten. Met koordjes, lintjes en stukjes stof werden de kwalen afgebonden aan o.a. het ijzeren poortje. Het fenomeen van het *miraculeuse water* wordt gevormd door een waterader, aangestuurd door de hoger gelegen Kebbingen.

Hier blijft nog een devotie bestaan, zoals je dat kan zien aan de brandende kaarsjes. Ook dank zij de inzet van vrijwilligers blijft deze kapel een belangrijke waarde behouden.

Dit pad blijven we volgen tot aan de parking en Broekstraat die we oversteken en waar we naar links gaan.

We stappen/fietsen rechts het grindpad op, tussen de huizen met nr. 69 en 67.

Deze buurtweg is nog een deel van sentier nr. 14 en was ooit een verbinding naar de Kebbinglei, toen sentier nr. 13.

Aan het eind van deze grindweg gaan we naar links en volgen deze weg tot aan het einde en gaan verder rechts in de Papyruslaan en voorbij de Jan Neutjensstraat. Verder gaan we links op het voetpad, De Bleeklaan, die achter de woningen loopt en gaan verder in de richting van de spoorwegovergang.

Een alternatief wandelpad is niet meer mogelijk omdat er geen landweg meer opengesteld is rond het voetbalveld en tussen de weiden, wat zeer jammer is en eigenlijk een goed alternatief zou zijn als trage weg.

We gaan de spoorweg over, richting centrum, en steken de Dorpsstraat over via het zebrapad.

Indien je wenst om de wandeling in te korten kan je het straatje Bezelaarvelden, naast de spoorweg verder volgen tot aan de Venusstraat, daar naar rechts en via de Mechelsesteenweg naar links en zo kom je ook terug aan het eindpunt op de parking van Okay. Later kan je de 2de lus opnemen.

In de Keizerstraat gaan we tot halverwege, na het huis nr. 19, naar rechts de buurtweg nr. 27 in.

We steken de straat van het Wouters Lefebvreplein over en kunnen ofwel dwars door het kerkhof stappen (niet fietsen wegens respect) of rond het kerkhof en de kerk om dan uit te komen aan de ingang van de kerk.

10. Hier komen we aan een zeer mooi dorpscentrum met een rijke historische achtergrond.

Indien je de mogelijkheid hebt om even in de kerk te gaan kan je enkele kerkelijke erfgoedstukken bekijken. (De kerk is open van 10 tot 17 u in zomertijd en 10 tot 16 u in wintertijd, niet op zondagmiddag en maandag en indien er een kerkelijke dienst is).

Uitzonderlijk open op monumentendag 13 september (tot 17u) en trage wegwandeldag 18 oktober (tot 16 u).

In de 12de eeuw werd een eerste bedehuis (Godshuis) opgericht op de dorpsdries door *de Graaf Van Grimbergen, Wouter I Berthout*.

Ridder Sigerius I de Blaersvelt was de eerste leenheer die bij de belangrijke grens met *Mecchele* de eerste vesting bouwde. Later werd dit een prachtig slot met een slotkapel.

Omwille van de ligging en verbinding *Heffene-Termonde*, maar voornamelijk ook uit de machtige invloed van de toenmalige eigenaar, zijnde *de Berthouts*, die een zeer belangrijke begrenzing t.o.v. twee kerkelijke instellingen, nl. *de abdij van Cornelimunster* nabij Aken en *de Bisschoppen van Luik*, op de kaart zetten.

Die oorspronkelijke dorpsdries is nog enigszins terug te vinden in de huidige dorpskern. De driehoeks vormige straten rond de kerk.

In 1323 (in 2023 – 700 jaar geleden) wordt door *ridder Roelof Pipenpoy* een stuk grond aangekocht waarop een eerste kerk wordt gebouwd. Door zijn hoogwaardige relaties met de hoge adel kon hij deze uitzondering verkrijgen.

Deze kerk werd gewijd aan de patroonheiligen *St-Amandus* en opgedragen ter ere van *O.-L.-V.- Maria* en *het Heilig Kruis*.

De kerk heeft heel wat moeten doorstaan zoals, overstromingen, de vernieling door de Calvinisten, oorlogen, maar telkens herrees deze kerk opnieuw. De belangrijkste weldoeners waren *baron de Prant* en *barones Margaretha de Hornes* aan wie er twee uitzonderlijke mausolea werden opgericht bij het hoogkoor van de kerk. Toen werd *Blaasveld* ook een baronie.

Enkele belangrijke kerkelijke objecten zijn zeker een bezoek waard.

Het beeld van *De Geklede Christus* kan men bij een van de uniekste rekenen in Europa, en dit bracht ooit een ongekennde verering teweeg. Adellijken, geestelijken, welstellende en burgers waren lid van *Het broederschap van het gelukzalig Heilig Kruis*. Dit uitzonderlijke beeld prijkt in het prachtige zijaltaar langs de evangeliekant (links van het hoofdaltaar)

Het prachtige zilveren reliekschrijn, geschonken door barones M. de Hornes, dateert van 1635. De relikwie bevat nog één stukje van het Heilig Kruis.

Schilders uit De Vlaamse Schoolperiode werden opgedragen om het leven en lijden van Christus uit te beelden. Drie prachtige grote kunstwerken verrijken de kerkelijke waarde. Het schilderij van het hoofdaltaar *De Emmaüsgangers* zou kunnen gelinkt worden aan E. Smeyers. Een befaamd Mechels schilder. De St-Rombouts kathedraal en de St-Janskerk te Mechelen beschikken over belangrijke werken van hem.

Een befaamd restaurateur dhr. Poels heeft alle schilderijen van onze kerk gerestaureerd. Hij heeft ook het schilderij van *Het laatste avondmaal*, in de abdij van Tongerlo gerestaureerd, wat ondertussen ook erkend is als een authentiek werk van Da Vinci.

De kruiswegschilderijen van kunstschilder *Alleman* werden in een specifieke omlijsting geïntegreerd in de zijbeuken. De schenkers worden vermeld op de koperen plaatjes.

De obiits (de ruitvormige schilderijen) herdenken de milde schenkers aan de kerk. Vooral de familie *Lefebvre* wordt veel vernoemd. Het zijn prachtig geschilderde *zegels*. Gelukkig is ook de doopvont nog behouden. Die is uit arduin gehouwen, in 1543, en met een statig koperen

deksel vervuldigd. Het staat nu op het hoogkoor.

Ook de uitzonderlijke en unieke 14de-eeuwse altaarsteen van de St-Franciscus-Xaveriuskapel wordt in de kerk bewaard. Deze komt oorspronkelijk uit de slotkapel van het voormalige kasteel zoals eerder beschreven.

Bemerk ook de prachtige gebrandschilderde glasramen die eveneens juweeltjes zijn. Na de totale vernieling tijdens de Grote Oorlog in 1914, werden deze vernieuwd.

De familie Lefebvre, waarvan er enkele generaties burgemeester geweest zijn, hebben daar een grote bijdrage geleverd.

Enkele andere juweeltjes worden veilig gekoesterd, zoals schilderijen gelinkt aan de school van de *H. Van der Goes* en *Van Dijck* en ook hoogwaardige liturgische gebruiksgoederen.

Door de zeer hoge geschiedkundige waarde en prachtige kerkelijke kunstobjecten moeten we hopen dat deze waardevolle schatten behouden worden en ter plaatse kunnen blijven.

Hopelijk kan dit ooit bij een *coronavrije Open Monumentendag*, en samen met de archieven getoond worden.

Door Erfgoed Vlaanderen worden volgende drie gebouwen in dit unieke dorpscentrum, geklasseerd als gemeentelijk bouwkundig relict:

Gemeentehuis: stijl: neoclassicisme. In 1922 herbouwd na verwoesting in 1914.

Pastorij: stijl: neoclassicistisch getint. In 1922 herbouwd na verwoesting in 1914.

Kerk: stijl: neogotiek, datering: 17de, 18de en 19de eeuw. In 1922 herbouwd na verwoesting in 1914.

Enkele woningen in deze buurt werden, gelukkig, in eclectische stijl gerestaureerd door de eigenaars. Bij de herbestemming van deze mooie en unieke dorpskern zou de gemeente een integrale vernieuwing kunnen implementeren met behoud van de voorgevels van het voormalige pastorie en het voormalige gemeentehuis. Een aantal jaren was dit zelfs de tijdelijke woonst van vzw De Meerpaal – een tehuis voor licht- en mentaal gehandicapten.

We trekken verder via het zebrapad tegenover de kerk en gaan we naar rechts en volgen De Mechelsesteenweg, richting Willebroek. Aan het eerste verharde pad gaan we naar links naar het mooie gerestaureerde Bel-Air.

11. Domein van *Bel-Air*.

Zeer opmerkelijk is dat dit vroeger *Schone lucht* werd genoemd.

Beschrijving door erfgoed Vlaanderen:

“Laat-classicistisch kasteel van circa 1810, verbouwd in 1865. In 1973 aangekocht door de gemeente Willebroek en gerestaureerd en sinds 1975 ingericht als cultureel centrum, met omringend park.

Alleenstaand landhuis van oorspronkelijk drie + twee traveeën en twee bouwlagen onder leien mansardedak, verhoogde begane grond. Bepilesterde en beschilderde lijstgevels met doorlopende kordons; rondbogige (eerste bouwlaag) en rechthoekige (tweede bouwlaag) muuropeningen met persiënnes. Voorgevel met centrale portiek op Dorische zuilen en bekronend balkon, hogere gebogen bekroning met radvenster. Westgevel met brede, gevelhoge drizijdige erker. Achteraan aangepast aanbouwsel. In het park, tegen de Molenweg: voormalige ijskelder”.

Voor de ingang staat de buste van Jan Neutjens, een voormalig verzetsstrijder tijdens de oorlog 1940-1945, en is van de hand van z'n vriend kunstenaar Herman De Cuyper.

Links naast dit gebouw volg je het park pad naar rechts. Verder merk je het kunstwerk dat werd ontwikkeld naar het idee van de muzikmakers Blaasveld. De jongeren van de Fanfare Vrienden van 't

Recht. De naam is *Rekamkeizum*. Zoek uit van waar die naam komt. Een nieuwe visie op wat een muziekkiosk kan zijn.

Verder stappen we richting het brugje over De Zwarte Beek, rechts achter het kasteel.

Deze beek is steeds een natuurlijke grens geweest tussen de voormalige lenen Willebroek en Blaasveld.

Links van dit pad is er een bunker en een voormalige ijskelder die nu als vleermuizenschuilplaatsen dienst doen.

Eens over de brug gaan we naar links en volgen het voetpad even langs de Molenweg en dan naar links in de Zwarte Beekstraat.

Aan het eind even naar rechts en stappen/fietsen we over het brugje van De Zwarte Beek in de Driesblokstraat. Een van de belangrijke trage wegenwandelpaden en een veilige verbindingsweg. We stappen/fietsen tot aan de Mechelsesteenweg.

(Rolstoelgebruikers volgen nu beter de Mechelsesteenweg naar rechts tot aan het museum van Herman De Cuyper (zie punt 12). Via de doorgang tussen huis nr. 245-247 bereik je het museum links achteraan het domein maar is tijdelijk niet toegankelijk wegens verbouwingswerken.

De wandelaars/fietsers gaan over het zebrapad en stappen/fietsen eventjes naar links om dan via de Keizerstraat naar rechts te stappen/fietsen tot aan het smalle kerkwegje, buurtweg nr. 27, en gaan naar rechts. Opgelet voor de greppel!

Kerkwegen waren destijds een kortere weg naar en van het centrum.

Fietsers kunnen ook tot aan het eind van de Keizerstraat rijden en onmiddellijk rechts naast de spoorweg tot aan de eerste afslag naar rechts. Even verder naar rechts en links via Hinxelaar.

Je passeert de nieuwe verkaveling Bezelaerhof. Het witte huis was de woonst en is nu het museum van Herman De Cuyper (zie punt 12).

De wandelaars volgen dit padje tot we op een asfaltweg komen, Hinxelaar genoemd.

(Bij de splitsing kan je even verder gaan en merk je een nieuwe verkaveling Bezelaerhof. Het witte huis was de woonst en is nu het museum van Herman De Cuyper (zie punt 12).

Maar we gaan via Hinxelaar richting Mechelsesteenweg.

12. Het museum van kunstenaar Herman de Cuyper.

Momenteel is dit niet toegankelijk. Er zijn plannen om dit terug museumwaardig te maken. Via de website www.museumhermandecuyper.be krijg je een mooi overzicht en beschrijving. Er werd ook een fietsroute samengesteld die langs de talrijke beeldhouwwerken van deze kunstenaar gaan.

Een prachtige verzameling van sculpturen, tekeningen en schilderijen, met o.a. animistische en intimistische thematiek.

We steken de Mechelsesteenweg via het zebrapad en gaan verder links en steken de Hof ten Bergstraat over tot aan het huidige 't Kasteeltje, vroeger Kasteel Ten Berg genoemd.

13. Kasteel Ten Berg.

Erfgoed Vlaanderen vermeldt de volgende beschrijving:

“Oorspronkelijke hoeve, achterleen van de heerlijkheid Blaasveld, uitgebouwd tot speelhuis.

Heden neotraditioneel kasteel, volgens gevelsteen naar ontwerp van C. Van den Bergh en opgericht in 1922 ter vervanging van een ouder gebouw dat verwoest werd in 1914, heden ingericht als restaurant-bistro. Het bijgebouw rechts is een handelszaak.

Baksteengebouw van twee bouwlagen onder een complexe leien bedaking, constructief en decoratief gebruik van arduin en breuksteen. Lijstgevels gemarkeerd door risaliet vormende hogere trapgevels en hoektorens. Overwegend rechthoekige muuropeningen. Voorgevel met centraal risaliet en portiek met korfbogen op natuurstenen zuilen onder balkon met ijzeren leuningen.

Recente aanbousels achteraan. Voormalig, beschilderd bijgebouw (nr. 300) met markante trapgeveltjes, arkeltorentjes en kantelen. Rondbogige vensters.

Dit werd voordien vooral bewoond door de familie Wouters-Lefebvre. Verschillende generaties waren burgemeester of hadden andere politieke functies. Deze familie heeft de naoorlogse opbouw en

invulling van de kerk en van heel Blaasveld mee ondersteund.

14. De kapel van Onze-Lieve-Vrouw werd door hen gebouwd. Deze merk je verder links op de huidige parking en kan even bezocht worden.

Beschrijving door erfgoed Vlaanderen:

Volgens een niet geïdentificeerd krantenknipsel in 1887 gebouwd door de toenmalige burgemeester A. Lefebvre, hersteld en her ingewijd in 1987. Rechthoekige bakstenen kapel onder zadeldak (nok parallel aan de straat, Vlaamse pannen) met vernieuwde dakruiter onder leien spits. Rondboogvensters met ijzeren roeden en dito deur onder oculus (een rondvormig bovenlicht).

Bep leisterd en beschilderd interieur met tongewelf. Neogotisch altaar met Onze-Lieve-Vrouwebeeld en links ex voto uit 1886. (Ex Voto is een bedanking voor een genezing en bijstand). Het torentje verbergt vermoedelijk nog een klokje.

Het moderne gebouw, dancing Willy's Moustache is een zwaar contrast met het oorspronkelijk kasteeldomein. Voordien noemde dit 't Seyenhof, waar eerdere generaties gingen dansen en velen een eerste "date" hadden.

We volgen verder de Mechelsesteenweg en hier zijn twee mogelijkheden.

1° We stappen/fietsen verder en rechts tot voor de spoorweg naar rechts op het asfalt pad dat overgaat in een aarden weg.

2° Of we stappen/fietsen onmiddellijk naar rechts, de asfaltweg, Geerhoek, en volgen de weg via deze woonzone om zo naar de Mechelsesteenweg te gaan.

Vandaar naar rechts tot voor de spoorweg en naar rechts.

Verderop gaat deze weg over naar een landweg en is niet toegankelijk voor rolstoelgebruikers. Deze volgen best de Mechelsesteenweg tot aan de Molenberg. Het eindpunt.

Deze trage weg langs de spoorweg zal vernieuwd worden in functie van een veilige doorgang voor fietsers en voetgangers. Maar wordt ondertussen niet onderhouden wat onbegrijpelijk is en daar dit toch een veilige doorgang is voor fietsers en voetgangers.

Deze regio was ooit een vruchtbare landbouwzone. Getuige hiervan is de vervallen Geerhoekhoeve. Maar is nu industrieterrein De Hulst geworden waarlangs nu hoge "grondduinen" ontstaan. En bovendien komt hier ook nog een nieuwe verkaveling.

We komen aan de spoorwegovergang links, die binnenkort wordt afgesloten (begrijp wie kan). Hopelijk wordt dit gecompenseerd met een fietsostrade langs deze spoorweg.

We stappen/fietsen links over de spoorweg en nemen verderop het asfaltbaantje naar rechts. Dit is een deel van Krekelenberg (de overkant van de beek is Mechels grondgebied) en we komen uit aan *De Molenberg*.

15. De Molenberg: Een whiskystokerij van Brouwerij Het Anker.

Hier kan U een bezoek brengen aan het domein en de winkel. Voor een bezoek met gids dient er wel een afspraak gemaakt te worden.

Ik hoop dat deze wandeling en/of fietstocht een mooie en aangename indruk heeft nagelaten en vooral het besef dat ons dorp Blaasveld een rijke historische schat is.

Blaasveld een historische schat is een eigen visie en beschrijving welke ik ingedeeld heb in verschil-

lende mappen. Deze kunnen later in de media komen en/of nadien geraadpleegd worden in de bibliotheek van Willebroek. In het tijdschrift van de Willebroekse Heemkundige kring Vaertlinck vzw, werden al enkele belangrijke erfgoedbeschrijvingen gepubliceerd uit deze studie.

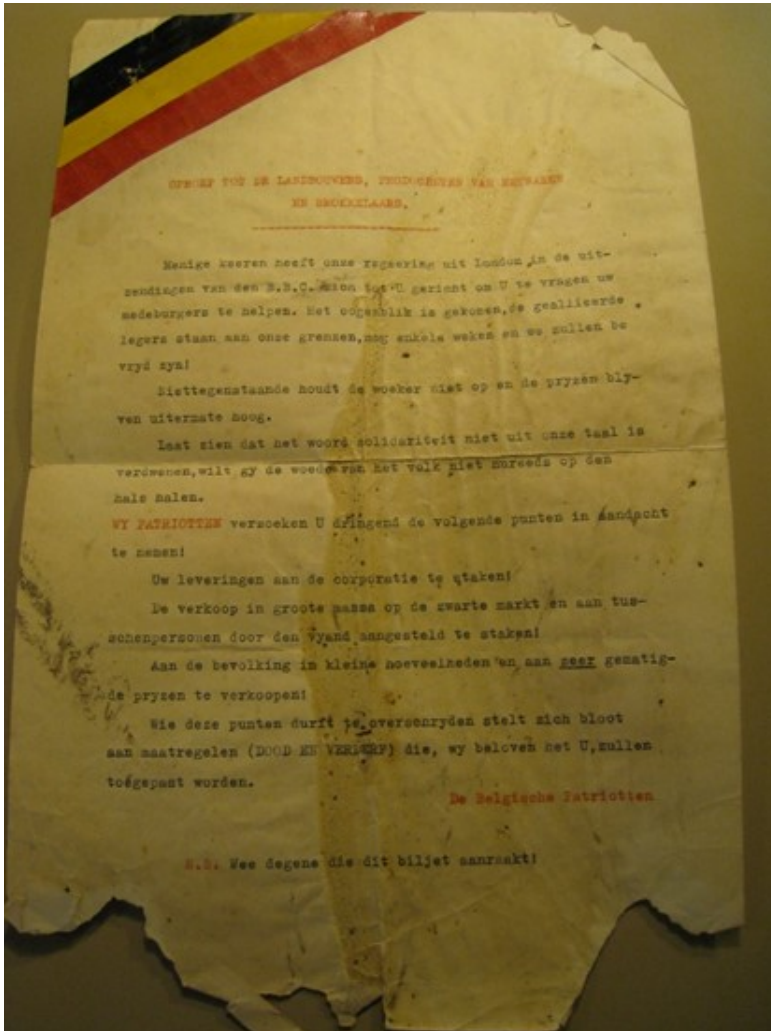
Dirk Cortebeek
September 2020

Bron: Dirk Cortebeek is auteur van dit artikel. Het werd bewerkt voor publicatie in het tijdschrift *Vaertlinck Contact* van de Genealogische en Heemkundige Kring van Willebroek.

Foto's: René Pattyn, 2020.

Aanplakbiljet teruggevonden in het archief van François Luyckx - WO II - 1944

Transcriptie:

Oproep tot de landbouwers,
producenten van eetwaren
en smokkelaars.

Menige keeren heeft onze regeering uit Londen in de uitzendingen van den B.B.C. zich tot U gericht om U te vragen uw medeburgers te helpen. Het oogenblik is gekomen, de geallieerde legers staan aan onze grenzen, nog enkele weken en we zullen bevryd zijn.

Niettegenstaande houdt de woeker niet op en de pryzen blyven uitermate hoog.

Laat zien dat het woord solidariteit niet uit onze taal is verdwenen, wilt gy niet de woede van het volk niet nu reeds op den hals halen.

WY PATRIOTTEN verzoeken U dringend de volgende punten in aandacht te nemen !

Uw leveringen aan de corporatie te staken !

De verkoop in groote massa op de zwarte markt en aan tussenpersonen door de vyand aangesteld te staken !

Aan de bevolking in kleine hoeveelheden en aan zeer gematigde pryzen te verkoopen !

Wie deze punten durft te overschryden stelt zich bloot aan maatregelen (DOOD EN VERDERF) die, wy beloven het U, zullen toegepast worden.

DE BELGISCHE PATRIOTTEN

N.B. Wee degene die dit biljet aanraakt!

Van ganser harte welkom voor opzoekwerk

Elke zaterdag en elke donderdagavond !!! Na afspraak, tot het jaareinde

Voor afspraak: Van Dessel Annie 0474 42 05 65 annie.van.dessel@telenet.be

FEESTDAGEN IN ZICHT ...

VERWEN UW FAMILIELEDEN, VRIENDEN EN KENNISSEN

MET EEN ABONNEMENT OP HET TIJDSCHRIFT

Contactblad van de :

Werkgroep Genealogie en Heemkunde Vaertlinck v.z.w.

voor Blaasvelds, Heindonk, Tisselt, Klein-Willebroek en Willebroek

Het tijdschrift verschijnt 4 maal per jaar te beginnen 1 januari 2021

Prijs voor 1 jaargang:

20 euro-Gewoon lid

30 euro-Steunend lid

40 euro-Ere lid

Door overschrijving op rekeningnummer IBAN BE94 7512 0635 5214 / BIC AXA88E22
met vermelding van naam en volledig adres.

Ere-Leden

ANCIAUX Bavo
COENJAERTS Raf
DE JONGHE Dirk
DELLETTE Alfred
DERYCKE Noël
FOQUE Guy
HENS Werner
MOEREMANS Herman
SCHAERLAECKEN-COOLS
SIEBENS Marcel

WILLEBROEK
WILLEBROEK
HEINDONK
WILLEBROEK
GENT
WILLEBROEK
WILLEBROEK
WILLEBROEK
WILLEBROEK
RUMST

SYNDIC PRO BVBA
VAN DE VLIET Frans
VAN DER JEUGHT François
VAN DESSEL Annie
VAN DYCK Georges
VAN HUMBEECK
VAN NOTEN Yves (notaris)
VLEUGELS-BREMS
DUYSBURGH Karel

BLAASVELD
WILLEBROEK
WILLEBROEK
WILLEBROEK
KEERBERGEN
WILLEBROEK
HINGENE
KONTICH
LEEST

Steunende Leden

AERTS Rudy
BROCK Johan
BROOS Jan
BUGGENHOUDT André
CALUWE Ludwig
DALLE-HAUCHECORNE
DE BACKER Ivo
DE BOECK Etienne
DE BOECK Monique
DE BONDT Paul
DE BORGER Ariane
DE BRUYN Irma
DE BRUYN Peter
DELALIEUX Sophie
DEZAEGER André dokter
Dr. SCHROVEN Ivo BVBA
FRANS Victor
GEENS Emiel
GEUENS Natalie
HAUCHECORNE Viviane
HERMANS Jan
HEYMANS Jef
HEYMANS Willy
JORDAENS Flor
KETELS-MANNAERTS (dokter)
MAES Alfons
MUYSHONDT Dirk
PEETERS Jan
REYNTIENS Marie-Louise

VILVOORDE
WILLEBROEK
WILLEBROEK
WILLEBROEK
ESSEN
WILLEBROEK
BERCHEM
PUURS-ST. AMANDS
WILLEBROEK
REET
WILLEBROEK
WILLEBROEK
WILLEBROEK
KAPELLEN
WILLEBROEK
BONHEIDEN
HEINDONK
WILLEBROEK
BREENDONK
WILLEBROEK
TISSELT
WILLEBROEK
WILLEBROEK
PUURS-ST. AMANDS
WILLEBROEK
WILLEBROEK
WILLEBROEK
BREENDONK
WILLEBROEK

SOMERS Ronny
STEVENS Isidoor
TEMMERMAN Florette
TEMMERMAN Josephine
THYSBAERT Jozef
TIERENS Desiré
VAN ASBROECK Jan
VAN AUWENIS August
VAN BUGGENHOUT Jozef
VAN CAMPENHOUDT Raimond
VAN CAUTER Alain
VAN DER AUWERA Carl
VAN DER KRIEKEN Hendrik
VAN IGHEM Marie-Jeanne
VAN INGELGEM Irena
VAN MOER Didier
VAN OPSTAL Paulina
VAN PRAET Willy
VAN ROY - DE WITTE
VANDAELE Hendrik
VERBIST Edith
VERBRUGGEN Luc
VERELST Jozef
VERHOEVEN-FOQUE
VERLINDEN Judith
VERSTREPEN Frans
VERSTREPEN Kris
VLEMINCKX Albert

WILLEBROEK
WILLEBROEK
WEMMEL
WILLEBROEK
TEMSE
WILLEBROEK
KLEIN WILLEBROEK
WILLEBROEK
TISSELT
TISSELT
WILLEBROEK
WILLEBROEK
MECHELEN
WILLEBROEK
BLAASVELD
TISSELT
WILLEBROEK
BREENDONK
WILLEBROEK
WILLEBROEK
DEURNE
MALLE
WILLEBROEK
BLAASVELD
WILLEBROEK
WILLEBROEK
WILLEBROEK
BLAASVELD

**Bedankt aan alle abonnees en
sponsors voor de steun aan
onze vereniging!!**

上海酒家

CHINEES RESTAURANT SHANGHAI

**Stationsplein 2
2830 Willebroek
Tel. 03 886 74 96**

Ruime parking

Heeft u allergenen, gelieve dit te melden
bij bestelling. Wij trachten u zo goed
mogelijk verder te helpen.

Maandag	17u30-21u30
Dinsdag	GESLOTEN
Woensdag	GESLOTEN
Donderdag	17u30-21u30
Vrijdag	17u30-21u30
Zaterdag	17u30-21u30
Zondag	12u00-14u00 17u30-21u30

BROODJES - KOFFIE - SALADBAR

EV!

**BROODJES - WARME SNACKS - KOUDE SCHOTELS
- ONTBIJT - ONTBIJTMANDEN - BROODMANDEN -
KOFFIE - SALADBAR**

Vanzelfsprekend leveren wij aan bedrijven.
Ook voor bedrijfsevenementen, meetings en privéfeesten
hebben wij de perfecte oplossing.

Bespaar uw kostbare tijd door uw broodjes telefonisch te
bestellen

Maak tevens gebruik van onze **SPAARKAART!**

OPENINGSUREN

maandag van 8 - 14u	donderdag van 8 - 18u
dinsdag 8 - 18u	vrijdag van 8 - 18u
woensdag van 7 - 14u	zaterdag van 9 - 16u

zon- en feestdagen GESLOTEN!

L. Denaeyerplein 5, 2830 Willebroek
03 434 20 33 • 0485 36 11 27

Bakkerij Philippe

Kerkstraat 26 - 2830 Willebroek

Tel. 03 886 65 09

4 broodautomaten

Baeckelmansstraat: Centeabank

Kard. Cardijnlaan Tisselt

Vennestraat Willebroek

Bezelaerstraat Blaasveld

Electro

CARSAU - PERSIAU

August Van Landeghemstraat 37 - 2830 Willebroek

Openingsuren:

maandag	09.00-12.00 en 13.30-18.30
dinsdag	09.00-12.00 en 13.30-18.30
woensdag	09.00-12.00 en 13.30-18.30
donderdag	09.00-12.00 en 13.30-18.30
vrijdag	09.00-12.00 en 13.30-18.30
zaterdag	10.00-12.30 en 13.30-18.00
zondag	Gesloten

www.carsau.be
info@carsau.be
Tel. 03 886 63 46

BTW BE 0429 140 371

Openingsuren

ma:	Gesloten
di:	9u00-12u00 13u30-18u00
wo:	9u00-12u00 13u30-18u00
do:	9u00-12u00 13u30-18u00
vr:	9u00-12u00 13u30-18u00
za:	9u00-12u00 13u30-16u00
zo:	Gesloten

Woondecoratie Pepermans

Herman Vosstraat 46

2830 Willebroek

Tel. 03/886 68 23

Fax. 03/866 15 00

www.decoratiepepermans.be

Vast tapijt - Tapijten
Textiel - Vloerbekleding
Gordijnen - Overgordijnen
Onderhoud - Laminaat
Behangpapier
Verven | Mengmachine

KEUKENCENTER MASURE

KEUKENS - BADKAMERS - DRESSINGS

Kleine Amer 15
2870 Kalfort - Puurs
Tel: 03 889 22 48
info@keukensmasure.be

Openingsuren

MA-VRIJ
10u - 18u30

Zaterdag
10u - 17u00

Zondagen en Feestdagen
Gesloten

www.inforegio.be/bloemenwinkel-het-groene-huis-willebroek

OPENINGSUREN

maandag	12u-18u
dinsdag	gesloten
woensdag	9u30-18u
donderdag	9u30-18u
vrijdag	9u30-18u
zaterdag	9u30-16u
zondag	8u30-13u

Bruidswerk

Geschenken Grafdecoraties
Bloemschik cursussen

Overwiningsstraat 163b, 2830 Willebroek
Tel: 03 860 10 17 GSM: 0478 480 735

Willebroek

Dendermondsesteenweg 168/A
2830 Willebroek
Tel. 03 886 41 30

Openingsuren

Maandag	van 12u30 - 20u00	Vrijdag	van 08u00 - 20u00
Dinsdag	van 08u00 - 20u00	Zaterdag	van 08u00 - 20u00
Woensdag	van 08u00 - 20u00	Zondag	van 08u00 - 12u30
Donderdag	van 08u00 - 20u00	Feestdagen	van 08u00 - 12u30

onlinetapijten

Tapijtenspecialist. Moderne winkel. Inspirerende webshop.

Zoek uw
droomtapijt in
onze webshop...

www.onlinetapijten.be

of kom langs in
de showroom...

kom
van een koffietje
genieten in onze
gezellige nieuwe
zithoek

SHOWROOM

August Van Landeghemstraat 93,
2830 Willebroek

✉ info@onlinetapijten.be
☎ 03/886 66 08

OPENINGSUREN

Ma, Di, Do, Vr, Za: 10-18u
Zo 13-18u
Wo gesloten

**MEUBELN
J. VANDENBERGH**

Brielen 5
2830 Tisselt
tel. 03-886 66 03
www.meubelenvandenbergh.be

Openingsuren: Maandag t/m zaterdag van 10 tot 18 u.
Zondag 13.30 tot 18u. en donderdag gesloten

**JUWELEN
UURWERKEN**

Jan Maes

L. De Naeyerplein 31
2830 Willebroek
03 886 86 26

Bruul 85
2800 Mechelen
015 20 15 21
www.jan-maes-mechelen.be

BOEKSKE

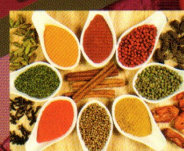
Overwinningstraat 76 - Willebroek
Tel. 03/886.73.84

**Krantenronde
voor 7uur geleverd**

Slagerij - Algemene Voeding

**Versheid is onze
Topprioriteit!**

Overwinningstraat 74 | 2830 Willebroek | Mobiel : +32 (0) 485 721 302

Café-Taverne "CASINO"

bij Chris

Anno 1905

Oud-Sasplein 3
2830 Willebroek

Dinsdag gesloten

Verzorgde dranken
Biljart

Groep Kerremans

Overwinningstraat 87 - 2830 Willebroek
+32 3 886 43 39 - info@groepkerremans.be
www.groepkerremans.be

Zakenkantoor
Kerremans
UW VERZEKERINGSMAKELAAR

Crelan

Vastgoed
Kerremans
UW VASTGOEDMAKELAAR

van dyck

bed - bad - keukenlinnen
ondergoed - nachtkleding
naaiboetiek - modeaccessoires

A. Van Landegemstraat 41
2830 Willebroek
Tel. 03/886.60.82

Na vele jaren leesplezier, herbeleef ik in dit uitstekende tijdschrift alles van A tot Z. Beveel of schenk een abonnement aan iedereen, Willebroekenaar of niet, jong of oud, dit kan al vanaf 20 euro.

Met genegen groet,
Georges Van Dyck, 91 jaar

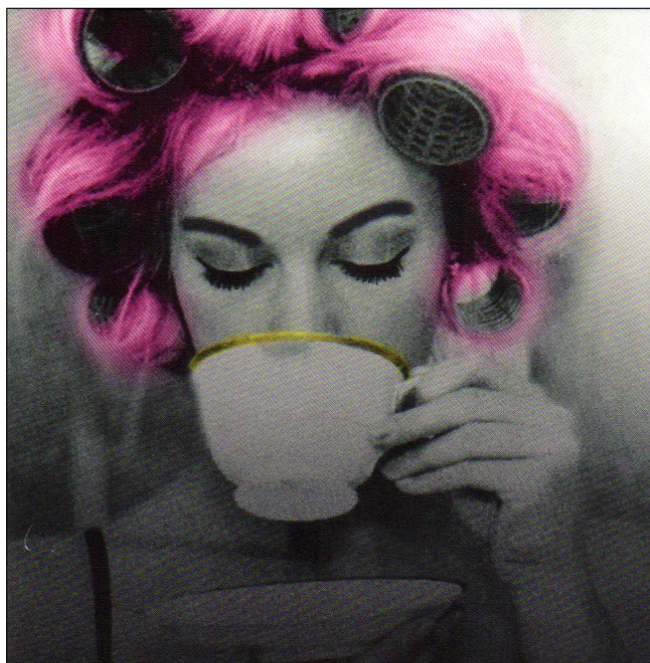
rentaco

Rentaco Insurance BV
Onafhankelijk verzekeringsmakelaar

Rentaco Finance BV
AXA Bank-agent

Overwinningstraat 34
2830 Willebroek
Tel: 03/886.77.20
Mail: david@rentaco.be

Onrs: 0541.431.036 en 0734.785.094

Hair Salon
Aphrodite
Nieuwstraat 23, 2830 Willebroek
Enkel op afspraak
Tel: 03/866.37.10

Kristel & Robert
De Maeyer
Visspecialzaak
Traiteur

Openingsuren
wo tot vrij 9u-18u
zat 9u-17u
zon 9u-12u
ma & di gesloten
Ook open op feestdagen 9u-12u

Vooruitgangstraat 106 - 2830 Willebroek
Tel. 03 860 93 31
www.visspecialzaak.be
info@visspecialzaak.be
Alle dagen culinair feest
Onze traiteurdienst - voor elke gelegenheid

Café Knock-Palace

bij Patrick

August Van Landeghemplein 8
2830 Willebroek
Tel. 03/886 78 39

Donderdag gesloten

Café Central

Trendy café in 't centrum

August Van Landeghemplein 7
2830 Willebroek
Tel. 03/886 78 39

Dinsdag gesloten

Verzorgde bediening | Vergaderzaal beschikbaar

ELECTRO W. CLEEMPUT n.v.

Algemene elektriciteitswerken
Verlichting
Verwarming
- erkend verdeler -
DIMPLEX

Huishoudtoestellen
Ventilatie
Kookpotten en pannen
van Demeyere en Staub

Overwinningstraat
100 - 102
2830 Willebroek
Tel. 03/886 77 37
Fax. 03/886 79 54

Rijwielen en Naaimachines

CLAESSENS

Mechelsesteenweg 8
(aan de brug)
2830 Willebroek

Tel: 03/886 62 70 - 03/886 38 51

Openingsuren:

Dinsdag tot Vrijdag
09.00 tot 12.00 en van 13.30 tot 19.00

Zaterdag
09.00 tot 12.00 en van 13.30 tot 18.00

Maandag en Zondag
Gesloten

WWW.KBC.BE

**Beestig
goeie
service.**

**KBC Verzekeringen
Spiessens & Wuyts bvba**

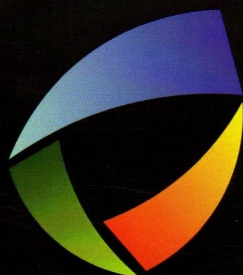
A. Van Landeghemplein 1
2830 Willebroek

03 866 17 38 - 0475.61.26.66

luc.spiessens2@verz.kbc.be

Ontdek onze digitale wereld...

MT PRINT FACTORY

by MICROFILM TECHNIK

Dendermondsesteenweg 151/4
2830 Willebroek
03 866 25 25

www.microfilmtechnik.be

www.mtprintfactory.be

print@mtprintfactory.be

DRUKWERK EN GRAFISCH ONTWERP

KOPIEREN, PRINTEN & AFWERKING

MICROFILM & SCANNING

WWW.MTPRINTSTORE.BE

zelfs gesloten zijn we open...